

SỞ Y TẾ TP. HỒ CHÍ MINH
TRUNG TÂM TRUYỀN THÔNG - GIÁO DỤC SỨC KHỎE

Sổ tay truyền thông

KỂ CHUYỆN TRUYỀN THÔNG

Năm 2017

SỞ Y TẾ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH
TRUNG TÂM TRUYỀN THÔNG - GIÁO DỤC SỨC KHỎE

Sổ tay truyền thông

KỂ CHUYỆN TRUYỀN THÔNG

Năm 2017

Lời Nói Đầu

Trung tâm Truyền thông - Giáo dục Sức khỏe thường xuyên tổ chức các lớp tập huấn về các phương pháp truyền thông - giáo dục sức khỏe cơ bản và nâng cao cũng như thực hiện các phương pháp này cho nhiều đối tượng khác nhau. Từ trước đến nay, các tài liệu giảng dạy về truyền thông - giáo dục sức khỏe đã được trung tâm phát hành hoặc chuyển đến cán bộ truyền thông qua các buổi tập huấn, nhưng đó là các tài liệu lý thuyết. Chúng tôi nhận thấy, bên cạnh các tài liệu lý thuyết, các cán bộ truyền thông trong và ngoài Ngành Y tế còn cần tham khảo các tình huống thực tế sinh động, từ đó rút kinh nghiệm cho công tác truyền thông giáo dục sức khỏe của mình.

Vì vậy, Trung tâm biên soạn Sổ tay Truyền thông với tên gọi **Kế chuyện Truyền thông** với hình thức là những câu chuyện thường gặp trong quá trình truyền thông - giáo dục sức khỏe ở các đơn vị, địa phương theo các chủ đề: Góc Giáo dục sức khỏe, Nói chuyện sức khỏe, Thảo luận nhóm, Viết về Người tốt việc tốt, Tiểu phẩm. Trong mỗi câu chuyện, chúng tôi phân thành từng đoạn nhỏ thể hiện các bước tiến hành phương pháp truyền thông giáo dục sức khỏe đó và có các bảng tóm tắt những điều cần lưu ý khi thực hiện phương pháp.

Đây chỉ là tập đầu trong loạt Sổ tay Truyền thông, chủ đề **Kế chuyện Truyền thông** mà Trung tâm dự kiến thực hiện trong thời gian tới. Với các tập sau, chúng tôi sẽ mời cán bộ truyền thông cơ sở cùng tham gia xây dựng nhiều câu chuyện lý thú, sinh động hơn với nhiều kinh nghiệm có giá trị để trao đổi kinh nghiệm nhằm nâng cao công tác truyền thông - giáo dục sức khỏe.

Trung tâm mong nhận được sự đóng góp ý kiến của bạn đọc để Sổ tay Truyền thông này ngày càng hoàn thiện hơn.

Trung tâm Truyền thông - Giáo dục Sức khỏe
Thành phố Hồ Chí Minh

Mục Lục

Phần 1. Góc Giáo dục sức khỏe	7
1. Tác động của Góc Giáo dục sức khỏe	8
2. Góc Giáo dục sức khỏe là gì?	9
3. Ưu khuyết điểm của Góc Giáo dục sức khỏe	11
4. Thực hiện Góc Giáo dục sức khỏe	12
5. Phát huy thế mạnh của Góc Giáo dục sức khỏe	20
Phần 2. Nói chuyện sức khỏe	24
1. Chuẩn bị một buổi nói chuyện sức khỏe	25
2. Đề cương một bài nói chuyện sức khỏe	26
3. Thực hiện buổi nói chuyện	35
4. Các hình thức nói chuyện sức khỏe thường gặp	42
Phần 3. Các hình thức thảo luận truyền thông nhóm	45
1. Thảo luận nhóm - hình thức giáo dục sức khỏe hiệu quả	46
2. Tổ chức thảo luận nhóm	47
3. Các hình thức thảo luận nhóm	55
4. Người điều động nhóm	57
5. Kết luận	59
Phần 4. Viết về Người tốt việc tốt	60
1. Chọn nhân vật	61
2. Xây dựng cốt chuyện Người tốt việc tốt	63
3. Dàn bài Người tốt việc tốt	64
4. Bắt tay vào viết bài	65
5. Hoàn thành bài viết	68
6. Bài viết đạt yêu cầu	72
Phần 5. Tiểu phẩm	74
1. Tiểu phẩm trong giáo dục sức khỏe	75
2. Xây dựng kịch bản tiểu phẩm	76
3. Tập dượt tiểu phẩm	83
4. Biểu diễn tiểu phẩm	88
5. Một số lưu ý khác trong việc xây dựng tiểu phẩm	90
6. Ứng dụng tiểu phẩm vào công tác giáo dục sức khỏe và các hoạt động khác	91
A. Kịch “Thầy thuốc không mặc blouse trắng”	94
B. Ca cảnh “Thầy thuốc không mặc blouse trắng”	100

Phần 1

GÓC GIÁO DỤC SỨC KHỎE

CN. Mai Lê Trân Châu

- * Tác động của Góc Giáo dục sức khỏe
- * Góc Giáo dục sức khỏe là gì?
- * Ưu khuyết điểm của Góc Giáo dục sức khỏe
- * Thực hiện Góc Giáo dục sức khỏe
- * Phát huy thế mạnh của Góc Giáo dục sức khỏe

1. Tác động của Góc Giáo dục sức khỏe

Nghe Khoa Kiểm soát dịch bệnh báo cáo là tỷ lệ tiêm chủng mở rộng tại phường 3 ngày càng thấp, Bác sĩ Hiệp ở Phòng Truyền thông - Giáo dục sức khỏe của Trung tâm Y tế Dự phòng Quận cứ trăn trở mãi. “Tại sao lại có tình trạng này? Các y bác sĩ ở phường 3 khá vững tay nghề, chưa từng xảy ra sự cố gì trong tiêm chủng... hay là do truyền thông chưa tốt?” Anh liền lên lịch đến giám sát công tác truyền thông tại phường 3.

Tại Trạm Y tế, bác sĩ Hiệp chú ý ngay đến cái Bảng tin giáo dục sức khỏe khá sơ sài, bài vở đã lâu chưa thay mới, anh đến gần đọc thử, giật mình vì một bài viết cắt từ

trên báo nói về tai biến tiêm chủng xảy ra ở một tỉnh nọ. Anh gọi Quyên, trạm trưởng đến hỏi:

- Tại sao em dán tin này lên Bảng tin giáo dục sức khỏe?

- Dạ, em thấy đây là tin nóng, nên cắt từ báo dán lên cho mọi người biết.

- Đành rằng tin nóng, nhưng đưa lên Bảng tin giáo dục sức khỏe thì có tác dụng gì, có phải khiến cho bà con sợ quá không dám đưa con đến tiêm chủng không?

- Dạ... dạ... Quyên lúng túng rồi như sực nhớ - Hèn chi, lúc này có nhiều người đã ẵm con đến đây nhưng bỏ về giữa chừng, không chịu chờ vào chích. Em thật sợ suýt quá, chắc vì vậy mà ảnh hưởng đến công tác tiêm chủng. Em sẽ bỏ bài này ngay.

Bác sĩ Hiệp trầm ngâm: “Bây giờ bỏ bài này thì chưa đủ, mà

phải tổ chức truyền thông ngay bằng nhiều hình thức như nói chuyện, phát loa, phát tờ rơi... để bà con biết tiêm chủng là an toàn, và giải thích rõ theo kết luận của Bộ Y tế về lý do thật sự của của các trường hợp tử vong này, cũng tốn nhiều công sức đó. Em biết mấu chốt vấn đề là ở chỗ nào không?”

Thấy Quyên ngập ngừng, anh Hiệp nói luôn: “Do chưa nắm vững cách làm Bảng tin giáo dục sức khỏe nói riêng và Góc giáo dục sức khỏe nói chung. Thật ra, đây không phải là lỗi của em, lâu rồi trên Quận chưa tổ chức tập huấn lại cho các phường về truyền thông - giáo dục sức khỏe, đặc biệt là cách làm góc và bảng tin giáo dục sức khỏe. Anh sẽ đề xuất tổ chức tập huấn ngắn về bài này ngay.”

Ghi nhớ

Lưu ý chọn lọc thông tin về sức khỏe đăng ở các phương tiện ở nơi công cộng như Bảng tin giáo dục sức khỏe, có thể ảnh hưởng đến nhận thức của người xem, có khi gây hiểu lầm.

2. Góc Giáo dục sức khỏe là gì?

Nói là làm, bác sĩ Hiệp lên kế hoạch tổ chức ngay một lớp tập huấn khẩn cấp về chuyên đề Góc Giáo dục sức khỏe dành cho các truyền thông viên ở tuyến phường (T2G). Mở đầu lớp học, bác sĩ Hiệp đặt câu hỏi:

- Góc giáo dục sức khỏe là gì?

Tưởng gì, chứ câu này thì dễ ợt, các học viên nhao nhao trả lời là Góc Giáo dục sức khỏe có 4T (thông tin, thông báo, thư tín, thư giãn), Góc phải có những thông tin, kiến thức mới, có tranh vui, truyện cười, hộp thư... Bác sĩ Hiệp gật gù rồi hỏi lại:

- Các bạn phân biệt thế nào là Góc Giáo dục sức khỏe, thế nào là Bảng tin giáo dục sức khỏe?

Thấy lớp có vẻ suy nghĩ, bác sĩ Hiệp nói:

- Bấy lâu nay, chúng ta có khuynh hướng xem Bảng tin giáo dục sức

khỏe chính là Góc Giáo dục sức khỏe. Trước đây, do các trang thiết bị truyền thông chưa được trang bị đầy đủ, nay các trạm

đã có tivi, đầu máy, tủ đựng tài liệu nhưng một số nơi chưa tận dụng tốt các phương tiện này. Tivi thì để trong phòng riêng để nội bộ xem, tài liệu thì bó cất trong tủ khóa kín lại, bảng tin

chỉ dán vài tờ rơi, thêm cái bích chương là vừa hết chỗ. Đáng lẽ phải tận dụng tivi, đầu máy, tài liệu ... sắp xếp một nơi tập trung có thứ tự cho khách đến Trạm Y tế xem, đó chính là Góc Giáo dục sức khỏe. Còn Bảng tin sức khỏe là một phần của Góc Giáo

dục sức khỏe gồm những bài viết, hình ảnh để cung cấp thông tin về sức khỏe cho người dân.

**Ghi
nhớ**

Góc Giáo dục sức khỏe là một phương pháp gián tiếp thông qua sự sắp xếp và trình bày các bài viết, hình ảnh, bích chương, mô hình, vật thật, tivi, video ... nhằm cung cấp thông tin về sức khỏe cho người xem.

Bảng tin giáo dục sức khỏe là một thành phần trong Góc Giáo dục sức khỏe bao gồm bài viết, hình ảnh để cung cấp thông tin về sức khỏe cho người dân.

3. Ưu khuyết điểm của Góc Giáo dục sức khỏe

Chị Kim vừa cười vừa nói:

- Biết là làm Góc Giáo dục sức khỏe cho đẹp, cho hay thì quá tốt rồi, nhưng nói thiệt ở dưới phường tụi em đâu có thời gian, chạy theo báo cáo, số liệu này nọ, rồi dịch bệnh quanh năm muốn điên đầu luôn làm sao mà làm Góc Giáo dục sức khỏe.

Chị Quyên như còn ngượng ngùng về chuyện ở phường mình hôm trước: “Mà thông tin nếu không khéo dễ gây hiểu lầm quá.”

- Muốn làm Góc Giáo dục sức khỏe cho đẹp nhưng kinh phí không đủ. - Các anh chị khác nhao nhao.

- Khi làm thì chủ yếu cắt bài từ báo, từ tờ rơi chứ tụi em không quen viết lách.

Bác sĩ Hiệp ghi nhận lại rồi từ tốn nói:

- Không chỉ riêng Góc Giáo dục sức khỏe mà bất cứ phương pháp giáo dục sức khỏe nào cũng có khuyết điểm và ưu điểm

của nó, vì vậy tùy theo điều kiện mà chúng ta chọn lựa phương pháp cho phù hợp. Nhưng các bạn có thấy là so với xây dựng một chương trình truyền hình, sản xuất một tờ bướm in vài trăm ngàn bản thì làm một Góc Giáo dục sức khỏe, Bảng tin sức khỏe với các phương tiện sẵn có thì kinh phí làm Góc Giáo dục sức khỏe rẻ hơn nhiều không?

Cả lớp đều đồng ý.

Bác sĩ Hiệp tiếp: “Chúng ta có thể cung cấp nhiều thông tin, thay đổi thường xuyên mà không cần đứng đó giải thích cho người xem. Dĩ nhiên nếu các bạn chọn thông tin tốt và phù hợp.”

Ghi nhớ

Góc Giáo dục sức khỏe có:

Ưu điểm: ít tốn kém, cung cấp thông tin thường xuyên, không cần người giải thích.

Khuyết điểm: Thiếu thời gian, khả năng viết bài, mỹ thuật, có thể gây hiểu lầm nếu chọn thông tin chưa tốt.

4. Thực hiện Góc Giáo dục sức khỏe

a. Cách bày trí Góc Giáo dục sức khỏe

Tới phần thực hành, bác sĩ Hiệp hướng dẫn:

- Về cách bày trí Góc Giáo dục sức khỏe nói chung, đề nghị các anh chị về xem lại các phương tiện mà Trạm sẵn có như ti vi, đầu máy, tủ sách, kệ để tờ rơi, mô hình... loại nào có thể trưng bày ra ngoài để người dân đến trạm xem được, hay có thể dùng làm phương tiện hỗ trợ hoạt động tư vấn thì sắp xếp vào một góc nào mọi người đều có thể nhìn thấy, sắp xếp cho

mỹ thuật và dán câu “Mời xem”, “Mời đọc”... để người dân có thể sử dụng được tài liệu.

Anh Hải ở phường 7 hỏi: “Mời người ta xem, rồi người ta lấy luôn làm sao?” Câu hỏi làm mọi người bật cười.

Bác sĩ Hiệp cũng cười: “Tờ rơi thì cứ để cho người ta đem về, còn sách, mô hình để vào tủ kính, có thể cho mượn sách đọc tại chỗ hoặc cho mang về thì có đóng tiền “thế chân”. Nhưng tài liệu thì phải có người xem chứ đừng cất mãi cho “quá đát” là không nên.”

Ghi nhớ

Sắp xếp Góc Giáo dục sức khỏe ở nơi mọi người dễ nhìn thấy.

Ghi những câu mời gọi mọi người xem.

Tạo điều kiện cho mọi người sử dụng Góc Giáo dục sức khỏe dễ dàng.

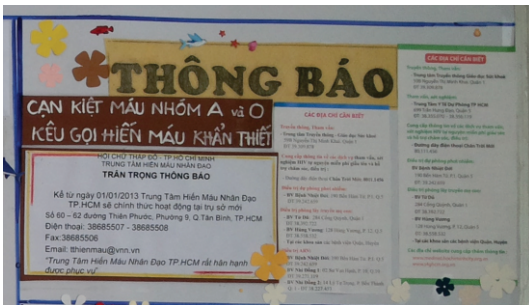
b. Thực hiện Bảng tin giáo dục sức khỏe

* Tỷ lệ 4T:

- Bây giờ mọi người chuẩn bị thực tập làm Bảng tin giáo dục sức khỏe nhé. Tôi đã chuẩn bị các loại văn phòng phẩm như bảng nỉ, viết màu, giấy màu, những tờ tạp chí nhiều màu sắc và một số tài liệu để các anh chị chọn lựa đưa vào Góc Giáo dục sức khỏe. Nhưng trước hết cho tôi hỏi, trong 4T là thông tin, thông báo, thư tín, thư giãn thì mục nào quan trọng nhất? - Bác sĩ Hiệp hỏi.

- Là Thông tin. - Mọi người đồng thanh trả lời.

- Đúng vậy, mục Thông tin cung cấp các kiến thức, thông điệp, hình thức về các vấn đề sức khỏe, vì vậy các anh chị dành cho mục này khoảng 60% diện tích của bảng tin, Ba mục còn lại, Thông báo chiếm 10% là ghi những hoạt động mới để mời gọi khách tham gia như lịch khám bệnh, tiêm chủng, nói chuyện, Thư tín (10%) thì các anh chị nên dành cho những câu giải đáp thắc mắc về sức khỏe, còn Thư giãn (10%) có dán truyện cười, tranh vui. Còn 10% dành cho cái tựa của Bảng tin.

- Cho em có ý kiến - Chị Kim giờ tay - Trạm Y tế phường của em muốn thêm một mục để dán hình ảnh hoạt động của Trạm có được không? Bác sĩ

Hiệp đồng ý: “Nếu đã đủ 4 mục rồi thì có thể thêm mục khác, nhưng đừng để mục phụ... nổi hơn các mục chính thì đâu ai chú ý xem các mục chính.”

- Thay vì để tên “Bảng tin sức khỏe”, mình để “Vì sức khỏe của bạn”, rồi thông tin sẽ thay bằng “Chăm sóc sức khỏe ban đầu”, thông báo thì là “Bạn cần biết”... được không anh Hiệp?

- Đây là ý mà tôi định nói,

hãy tạo những tựa đề thật thu hút, sáng tạo chứ không cần rập khuôn đâu. Nhưng các tựa đề mục này nên thiết kế sao cho sử dụng được lâu dài, chứ nếu riêng biệt quá như “Bệnh tay chân miệng”, “Mers CoV”... thì sau này đổi chủ đề khác phải thay luôn cả đề mục.

Ghi nhớ:

- ☑️ *Phân chia tỉ lệ 4 đề mục hợp lý: Thông tin 60%, các mục còn lại, mỗi mục 10%. Có thể bổ sung thêm đề mục phù hợp với đơn vị.*
- ☑️ *Chọn tên các đề mục sao cho thu hút người xem.*
- ☑️ *Có thể chọn đề tài chính cho từng kỳ Bảng tin sức khỏe.*

** Chọn lọc thông tin:*

Bác sĩ Hiệp cầm một xấp tài liệu gồm tờ rơi, Bản tin Sức khỏe thành phố Hồ Chí Minh, Tạp chí Y học... đủ loại: “Thật ra, điều quan trọng nhất ở một Bảng tin sức khỏe là cách chọn lọc và xử lý thông tin. Phường 3 đã có kinh nghiệm “xương máu” về vấn đề này rồi, không phải cứ đăng nguyên cái tin trên báo lên bảng tin là được. Trước hết, phải xem thông tin đó có chính xác không, có thúc đẩy đối tượng xem thực hiện hành vi nào có lợi cho sức khỏe không, cách làm có dễ nhớ, dễ thực hiện không... Nếu các bài sưu tầm chưa đạt thì chúng ta viết lại những thông tin ngắn gọn, hướng dẫn hành vi cụ thể, thông tin viết trên một mặt tờ giấy A4, cùng lắm là 2 tờ đủ dán lên Bảng tin, đừng chọn bài, viết bài quá dài, người ta không đọc hết, mà có đọc cũng không nhớ.”

- Anh Hiệp chỉ cho các phường viết thông tin ngắn đi.

**Viết bài ngắn:*

Bác sĩ Hiệp nói: “Muốn viết bài ngắn, trước hết mình phải viết cho người dân hiểu, chứ không phải là bài giảng y khoa dành cho bác sĩ. Thứ hai là viết sao cho có những cách liên hệ, những thí dụ cụ thể dễ nhớ, dễ thuộc.”

- Tại em chưa hiểu lắm, bác ơi.

Thì tôi sắp cho ví dụ đây. Tại một bệnh viện xa thành phố, các điều dưỡng đã viết câu trả lời về điều trị bệnh lao như sau: “Vì sao phải điều trị lao đủ thuốc, đủ liều, đủ thời gian? Vì khi mới uống thuốc, một số vi trùng lao “thông minh” sẽ ẩn nấp vào chỗ khuất của cơ thể, nên nếu ta bỏ thuốc đột ngột thì số vi trùng đó sẽ xông ra tiếp tục gây bệnh, vì vậy phải uống thuốc cho đủ liều lượng, thời gian thì vi trùng lao mới bị tiêu diệt hết.”

- Viết như vậy nôm na nhưng cũng rất dễ hiểu, hợp lý.

- Còn một ví dụ nữa nè, ý này do các cô giáo trường mầm non ghi trên Bảng tin ở trường cho phụ huynh đọc “về cách cho trẻ ăn khi bị bệnh tay chân miệng, hãy nhớ 3 chữ L “lỏng - lạnh - lạt”.”

- Tuyệt quá, chỉ 3 chữ mà diễn tả được cách cho ăn trong bệnh tay chân miệng, vì trẻ bị mụn nước trong miệng, ăn khó, nên phải ăn đồ lỏng, không nóng và nêm nếm lạt để miệng không bị kích thích.

Bác sĩ Hiệp tóm lại: “Vậy các anh chị tập viết ngắn đi, ít nhất là thông báo và trả lời thắc mắc. Hoan nghênh nhóm nào tự rút

gọn phần thông tin trong tài liệu cho phù hợp với người dân.”

** Trang trí, chọn hình ảnh, cỡ chữ:*

Mọi người vui vẻ tự phân công, người chọn bài, người viết tin, người cắt chữ, cắt hình trang trí. Bác sĩ Hiệp đi một vòng xem bài tập của các nhóm. Đến nhóm của anh Hải có “hoa tay” nên trang trí Bảng tin rất bắt mắt với nhiều bông hoa đủ màu sắc, chữ trang trí cũng khá kiểu cọ, nhưng anh Hiệp đến xem, anh cố ý ngoẹo đầu gần... trật cổ khiến mọi người cười ồ. Nhìn lại thì ra những chữ trên Bảng tin, sắp thành vòng tròn, hoặc viết xiên lên, xéo xuống! Anh Hiệp nói:

- Bên cạnh yếu tố thẩm mỹ, Bảng tin còn phải dễ đọc, kiểu chữ cầu kỳ, sắp xếp chữ không ngay hàng sẽ khó đọc, dễ bị hiểu lầm.

Anh thấy Bảng tin của nhóm chị Quyên có viết tắt chữ giáo dục sức khỏe thành GDSK ngay ở tên Bảng

tin, liền nhắc nhở: “Chỉ có người trong Ngành Y tế mới hiểu chữ viết tắt này, người dân không hiểu, họ sẽ đoán lung tung thì khổ!”

➤ Ghi nhớ ◀

Trang trí Bảng tin đẹp, thu hút người xem

Tránh viết tắt trên Bảng tin giáo dục sức khỏe

Chú ý chọn kiểu chữ dễ nhìn, sắp xếp chữ ngay ngắn, không quá cầu kỳ

* Tạo tham gia:

Khi mọi người thực tập gần xong, anh Hiệp nhắc các Bảng tin nên ghi rõ số điện thoại tham vấn, để người dân có thắc mắc gì sẽ liên hệ thêm. Anh gật gù khen sáng kiến của chị Kim có câu đố về phòng chống dịch bệnh ở mục thư tín và đề nghị ghi thêm... nơi liên hệ để nhận quà! “Đã có câu đố thì phải treo giải, nên tạo điều kiện cho người dân viết câu trả lời, thí dụ có để giấy viết, và liên hệ với người nào để nhận quà nếu trả lời đúng.”

Chị Kim được khen, rất vui bèn nói: “Em tính vậy nữa, mình về vận động con cháu ở nhà vẽ tranh thiếu nhi nói về sức khỏe rồi dán lên Bảng tin cũng sẽ rất đẹp.”

- Đây là cách tham gia cho cộng đồng rất hay, nếu có thể vận động các bé trong phường vẽ tranh cho Bảng tin, có thưởng thì càng tốt.

- Được chứ, nhưng bác Hiệp nhớ cấp kinh phí cho các phường nhé!

Ghi nhớ: *Bảng tin giáo dục sức khỏe có thể tạo tham gia cộng đồng*

Ghi rõ số điện thoại, nơi liên hệ cần thiết để người dân liên hệ thêm

Tổ chức các cuộc thi, đố vui có thưởng trên Bảng tin

Vận động thiếu nhi, người thân vẽ tranh, viết bài

c. Cải thiện Góc Giáo dục sức khỏe

Sau bài học, bác sĩ Hiệp công bố một tin quan trọng:

- Trung tâm Y tế Dự phòng Quận quyết định cấp cho các phường một số kinh phí tuy không lớn, nhưng đủ để làm mới các Bảng tin sức khỏe. Sau đó sẽ tổ chức đi chấm điểm vừa Góc Giáo dục sức khỏe vừa Bảng tin sức khỏe, và sẽ có thưởng cho các phường làm tốt.

Anh Hải hỏi: “Hay là quận trang bị luôn cho mỗi trạm y tế phường một tấm bảng giống nhau để trạm trang trí cho tiện.”

Nhưng đa số các anh chị muốn có kinh phí để “tự do sáng tạo”.

Anh Hiệp tóm ý: “Về chuyện cấp một mẫu Bảng tin chung thì có quận đã làm và cũng rất hiệu quả. Nhưng theo ý kiến số đông, ở Quận mình sẽ cấp kinh phí.”

Ghi nhớ

Đơn vị nên thường xuyên có chỉ đạo, củng cố việc thực hiện Góc Giáo dục sức khỏe qua việc định hướng, cấp kinh phí tu sửa, tổ chức hội thi... để các Góc Giáo dục sức khỏe thực hiện tốt.

5. Phát huy thế mạnh của Góc Giáo dục sức khỏe

a. Sáng tạo tại từng đơn vị cơ sở

Sau lớp tập huấn, với kinh phí được cung cấp, các Trạm Y tế phường đã làm lại các Góc Giáo dục sức khỏe với nhiều ý tưởng rất sáng tạo. Ở phường 3, chị Quyên và các nhân viên y tế tại trạm đã chọn kiểu dáng là Bảng tin có 4 “cánh” xòe ra 4 mặt đủ 4T mà ít chiếm chỗ tại trạm, khung bảng tin có thể di chuyển khi cần thiết, dưới chân bảng tin có bày các loại tài liệu cập nhật và mời mọi người lấy xem.

Chỗ anh Hải dùng bảng nỉ có nền màu xanh dương nên bài vở gắn lên rất nổi bật, vốn có hoa tay nên anh trang trí bằng nhiều hình bông hoa đẹp mắt, thu hút rất đông người đến Trạm dừng lại xem.

Chị Kim thì tận dụng luôn cây cột 4 mặt khá lớn ở cơ sở để làm 4 đề mục của Bảng tin cũng ít tốn chỗ, gọn mà mỹ thuật.

Một số phường khác còn làm thêm một mục hình ảnh ngoài 4 mục đã quy định, để đưa các hoạt động phòng chống dịch bệnh, ra quân vào các chiến dịch sức khỏe.

Ghi nhận và trao giải cho các đơn vị làm tốt, bác sĩ Hiệp chia sẻ thêm: “Ở các bệnh viện còn vận động các bệnh nhi điều trị lâu dài ở đó tham gia làm Bảng tin, có nơi do điều kiện riêng, đã thiết kế khung nhôm treo tường, bài vở được kẹp lên và thay đổi thường xuyên. Tại một bệnh viện tư theo tiêu chuẩn quốc tế thì hạn chế dán giấy nên họ thiết kế những “cây sức khỏe” có thông tin ngắn, câu đố vừa trang trí vừa làm nhiệm vụ giáo dục sức khỏe.”

Ghi nhớ

Góc Giáo dục sức khỏe - Bảng tin sức khỏe có thể được sáng tạo dưới nhiều kiểu dáng, hình thức tùy theo hoàn cảnh từng đơn vị, điều cốt yếu là cung cấp thông tin, kỹ năng cho đối tượng.

b. Góc Giáo dục sức khỏe ở trường học

Vài hôm sau, chị Kim lên tìm bác sĩ Hiệp và có đề xuất:

- Phường 10 chỗ em có mấy trường mầm non, rồi trường tiểu học, trung học cơ sở, em mong muốn triển khai Góc Giáo dục sức khỏe - Bảng tin giáo dục sức khỏe được không anh?

- Quá tốt đi chứ. Nhiều quận huyện đã thực hiện vấn đề này. Trước khi triển khai, em nên xác định đối tượng sử dụng Góc Giáo dục sức khỏe ở từng loại trường. Ở trường mầm non, người xem là phụ huynh, nên Bảng tin đặt gần cổng, chỗ người ta đến đón con, trên đó có hướng dẫn đến phòng nào để xin thêm tài liệu nếu cần. Còn trường tiểu học, trung học cơ sở thì

giáo dục sức khỏe được rồi, cần chú ý vấn đề khác, em có nhận ra vấn đề gì không?

- Là viết bài, chọn hình ảnh cho phù hợp với lứa tuổi của các em.

- Đúng, về nội dung

là vậy, còn hình thức thì nhớ đặt Bảng tin đúng tầm nhìn của các em tiểu học, trung học, chứ đừng để cao chỉ cho người lớn đọc.

- Dạ, em nhớ rồi, các thầy cô giáo đều rất khéo tay, hiểu biết rõ về học sinh của trường, nên em sẽ cung cấp nhiều tài liệu, cho họ “xào nấu” lại cho hợp khẩu vị của học sinh, giúp các em có được hành vi có lợi về sức khỏe.

***** Ghi nhớ:** Góc Giáo dục sức khỏe, đặc biệt là Bảng tin sức khỏe tại trường học nên lưu ý:

1

Xác định rõ đối tượng sử dụng, xem Góc Giáo dục sức khỏe.

2

Nội dung, cách viết phù hợp với từng lứa tuổi học sinh.

3

Đặt Bảng tin sức khỏe vừa tầm với học sinh.

4

Vận động sự tham gia của thầy cô giáo.

c. Bảng tin giáo dục sức khỏe ở khu phố

Sau khi tập huấn về, chị Quyên cứ suy nghĩ mãi: “Mình phải làm điều gì đó bù đắp lại sai lầm trước kia, vì không biết chọn thông tin mà ảnh hưởng đến tỷ lệ tiêm chủng.” Rồi chị quyết tâm: “Té ngã ở chỗ nào thì đứng dậy ngay chỗ đó. Mình sẽ tổ chức cuộc thi Bảng tin giáo dục sức khỏe ở khu phố, tận dụng các bảng tin thời sự sẵn có. Bảng tin sẽ được thay đổi thông tin thường xuyên, nhưng kỳ đầu tiên sẽ tập trung chủ đề tiêm chủng!”

Bàn bạc với anh Hiệp, anh tán thành ngay và hướng dẫn thêm:

- Bảng tin khu phố để ngoài trời nên cần có kính hay lưới bảo quản tránh gió mưa làm hư hao tài liệu. Vì để ở nơi công cộng có nhiều người xem, nên thông tin, hình ảnh càng cần hết sức chọn lọc, phù hợp với tình hình địa phương. Em nên vận động tối đa khả năng của cộng đồng như viết, vẽ, trang trí... để tạo nét đặc sắc cho từng Bảng tin.

Nhờ các khu phố tích cực làm Bảng tin, các thông tin về tiêm chủng đã được đưa về cộng đồng dân cư, và số bé lên Trạm tiêm chủng đã khả quan hơn trước.

Ghi nhớ: Có thể đặt Bảng tin sức khỏe ở các khu phố, nơi đông người qua lại.

- Bảng tin cần được bảo quản tốt.

- Nội dung, hình thức phù hợp với hầu hết các đối tượng, lứa tuổi.

- Vận động nguồn lực, khả năng từ cộng đồng.

Phần 2

NÓI CHUYỆN SỨC KHỎE

CN. Mai Lê Trân Châu

- * Chuẩn bị một buổi nói chuyện sức khỏe
- * Đề cương một bài nói chuyện sức khỏe

- * Thực hiện buổi nói chuyện
- * Các hình thức nói chuyện sức khỏe thường gặp

1. Chuẩn bị một buổi nói chuyện sức khỏe

Chiều hôm ấy, điều dưỡng Mai cứ bồn chồn, ngồi làm việc mà cứ nhìn ra ngoài cửa. Đợi mãi, mới thấy bác sĩ Lan vào, vì Lan đi họp ở Ủy ban nhân dân Quận về. Mai vội đón Lan ngay:

- Chị Lan ơi, em có chuyện này muốn “thọ giáo”, cứ lo chị đi họp rồi về nhà luôn chứ.

- Chuyện gì vậy em? - Lan cười hỏi.

- Dạ, Trưởng phòng Truyền thông phân công cho em nói chuyện sức khỏe ở phường 2 về bệnh sốt xuất huyết vào tối thứ sáu tuần này. Em lo quá chị Lan à.

- Tưởng gì, chị thấy em rất vững về kiến thức có liên quan đến bệnh sốt xuất huyết mà, có gì đâu mà sợ.

Mai vẫn băn khoăn: “Năm vững kiến thức là một chuyện, nhưng nói chuyện cho người dân hiểu, làm theo lời chỉ dẫn của mình lại là một chuyện khác. Em sợ mình mất bình tĩnh, quên bài, bà con không thèm nghe, bỏ về hết thì... thất bại rồi.”

Lan động viên: “Em đừng lo lắng quá, muốn nói chuyện sức khỏe cho tốt thì mình nên chuẩn bị thật kỹ. Tuy nói chuyện sức khỏe chủ yếu dùng lời nói để cung cấp thông tin về sức khỏe nhưng ta có thể kết hợp nhiều phương tiện trực quan như bích chương, tờ rơi, những đoạn phim ngắn, đoạn phát thanh hay giao lưu trao đổi với người nghe cho bài nói sinh động hơn. Mà quan trọng nhất là gì Mai biết không?”

- Là gì vậy chị?

- Là chuẩn bị đề cương để mình nói cho có thứ tự, biết đâu là điểm quan trọng cần nhấn nhá, không nên cho là mình đã thuộc bài mà nói “chay” thì sẽ có sơ sót.

- Hay quá, chị Lan hướng dẫn cho em làm đề cương một bài nói chuyện sức khỏe đi.

-- Ghi nhớ --

☑ *Nói chuyện sức khỏe là hình thức báo cáo chuyên đề để cung cấp thông tin về sức khỏe.*

☑ *Nói chuyện sức khỏe có thể kết hợp nhiều phương tiện, phương pháp khác nhau để cho bài nói chuyện sinh động hơn.*

☑ *Nên chuẩn bị đề cương cho bài nói chuyện sức khỏe.*

2. Đề cương một bài Nói chuyện sức khỏe

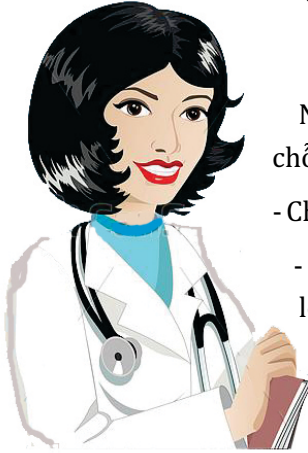
Lan mở tài liệu ra nói với Mai:

- Em xem thử mẫu đề cương này chị đã làm cho bài nói chuyện của mình đó.

- Để em xem. Em thấy chị sắp ra 8 mục như vậy phải không?

1. Đề tài
2. Mục đích
3. Đối tượng
4. Mục tiêu
5. Nội dung
6. Phương pháp

7. Phương tiện

8. Lượng giá

Nói chung cũng dễ hiểu, nhưng có chỗ này em chưa hiểu, chị Lan à.

- Chỗ nào hả Mai?

- Em nghĩ mình phải đưa đối tượng lên trên mục đích chứ chị, vì có đối tượng rồi mới tính đến mục đích của bài nói chuyện.

- Mai nhận xét như vậy không sai, nhưng nếu mình sắp đối

tượng sau mục đích, thì có lý do riêng. Có thể địa phương, đơn vị đặt bài cho mình nói chuyện đã mời sẵn đối tượng rồi, nhưng chưa chắc đó là đúng là đối tượng cần nghe đề tài này. Thí dụ như, em sắp nói chuyện về sốt xuất huyết ở phường, em nghĩ ai là người cần nghe về đề tài này?

- Thì các bà mẹ có con nhỏ.

- Đúng vậy, nhưng nói chuyện sốt xuất huyết là để người dân biết cách phòng chống sốt xuất huyết tại nhà, giảm tỉ lệ bệnh ở địa phương. Có phải chỉ có bà mẹ mới cần nghe không? Nếu bà mẹ đi làm cả ngày thì ai cần nghe để làm vệ sinh nhà cửa cho đúng?

- Có thể là ông bà, anh chị em, người giúp việc...

- Đó, em thấy chưa, khi xác định mục đích rồi rất có thể chúng ta điều chỉnh lại đối tượng nghe đề tài nói chuyện này cho hiệu quả hơn.

- Em hiểu rồi, chắc chuyện đầu tiên là em phải bàn bạc với Trạm Y tế và Ủy ban phường xác định rõ mục đích buổi nói chuyện để mời cho đúng đối tượng. Mời đúng người nghe thì mới nói chuyện thành công được phải không chị?

- Đúng vậy, và mình cũng rà kỹ từng bước trong đề cương để bảo đảm khâu chuẩn bị thật chu đáo.

*** Ghi nhớ ***

Đề cương bài nói chuyện sức khỏe bao gồm:

Liên hệ với đơn vị mời nói chuyện để xác định rõ mục đích buổi nói chuyện và mời đối tượng cho đúng.

a. Đề tài

Lan hỏi Mai: “Theo em, khi đọc một tờ báo, em để ý đến những bài như thế nào?”

Mai cười: “Em thích đọc bài nào có cái tựa hấp dẫn, giật gân một tí.”

- Thì bài nói chuyện sức khỏe của mình cũng vậy, tuy không “giật gân, câu khách”, nhưng cũng phải nêu lên những điều mà

người dân quan tâm, thì họ mới đến nghe. Như bài nói chuyện về Sốt xuất huyết, em tính đặt tựa gì?

- À, thì Phòng tránh sốt xuất huyết mùa mưa.
- Cái tựa này thì đúng chuyên môn nhưng chưa “giật gân” đâu. Em nghĩ sao nếu lấy tên “Vết chích nhỏ, nỗi đau lớn”.
- Hay quá, em đã thấy thông điệp này trên một tờ rơi rồi, chọn tựa bài này đi chị, bảo đảm đắt khách.

Ghi nhớ

Chọn tựa bài có tính thu hút sự quan tâm của người nghe

b. Mục đích

- Bây giờ mình nói đến mục đích, Mai nói chuyện ở phường 2 về sốt xuất huyết nhằm mục đích gì?
- Trong vòng 2 tuần nay, số ca mắc sốt xuất huyết ở phường 2 đã là 6 ca, phải làm sao giảm con số người mắc bệnh sốt xuất huyết mới được.
- Đúng, đây chính là mục đích buổi nói chuyện, dù nói nội dung gì cũng hướng tới việc giảm số người mắc bệnh.

***** Ghi nhớ*****

Mục đích buổi nói chuyện trả lời câu hỏi: Nói đề tài này để đạt tới điều gì?

c. Đối tượng

Mai xem đi xem lại mẫu đề cương rồi hỏi Lan: “Chị Lan à, hồi

nãy mình nhấn mạnh việc mời đúng đối tượng, nhưng liệu còn cần điều gì nữa không, vì em rất hồi hộp khi đứng trước đám đông, không biết họ có chịu nghe mình nói không.”

- Cho nên, mình cần tìm hiểu đối tượng trước em à. Em nghiên cứu kỹ xem người dân phường 2 thường làm nghề gì, lao động chân tay hay trí óc, trình độ văn hóa chung ra sao, rồi lối sống ra sao, có ảnh hưởng gì đến tình trạng mắc bệnh sốt xuất huyết không?

- Người dân phường 2 buôn bán ve chai nhiều, nên chất đồ đạc đầy ở trong nhà và ngoài sân, khiến cho muỗi ẩn nấp nhiều. Ở đó có 2 căn nhà vắng chủ, nhiều chậu bỏ không, mùa mưa tới, nước đọng nhiều, có lăng quăng nhưng không ai vào được.

- Em đã nắm tình hình rồi thì hãy nhấn mạnh nội dung đến những vấn đề của riêng phường 2 và tìm cách giải quyết, và cũng biết tâm lý họ sợ ảnh hưởng đến chuyện buôn bán nên em cần nghĩ ra các giải pháp phù hợp với người dân.

- Dạ, em sẽ suy nghĩ thêm về vấn đề này.

Ghi nhớ

Tìm hiểu kỹ tâm lý, hoàn cảnh sống của đối tượng để chọn nội dung nói chuyện cho phù hợp.

d. Mục tiêu

Mai có vẻ bối rối hỏi Lan:

- Chị à, thật ra em hay lẫn lộn giữa mục đích và mục tiêu, nhất là trong một đề cương như thế này.

- Lúc nãy mình đã nói về mục đích là để trả lời câu hỏi, nói chuyện để đạt tới điều gì. Còn mục tiêu thì cụ thể hơn, có 3 khía cạnh như vậy:

+ Về *kiến thức*, nghe em nói chuyện rồi, người dân kể lại được kiến thức gì về sốt xuất huyết, về cách phát hiện bệnh, cách diệt lăng quăng... chẳng hạn.

+ Về *thực hành*, người dân làm được gì để phòng bệnh như vệ sinh nhà cửa, môi trường xung quanh...

+ Về *thái độ*: nếu trước đây họ còn thờ ơ với bệnh sốt xuất huyết thì sau khi nghe nói chuyện, sẽ quan tâm hơn, quyết tâm phòng bệnh hơn.

- Em thấy xác định rõ mục tiêu thì mình đã có luôn nội dung bài nói chuyện rồi đó chị.

Ghi nhớ:

Mục tiêu trả lời câu hỏi: Sau khi nghe nói chuyện

Người nghe kể lại được kiến thức gì?

Người nghe làm được hành động gì có lợi cho sức khỏe?

Người nghe thay đổi thái độ gì có lợi cho sức khỏe?

e. Nội dung

- Mai à, lúc này em có nhận xét rất hay, đó là khi xác định được mục tiêu, coi như chúng ta đã có nội dung của bài nói chuyện. Bây giờ em nói thử xem, em định nói nội dung gì về sốt xuất huyết với người dân phường 2?

- Dạ, em định tập trung vào vấn đề diệt muỗi và lăng quăng cũng như phát hiện sớm các dấu hiệu bệnh sốt xuất huyết để đi khám bệnh.

- 2 vấn đề này thì em có thể vừa cung cấp kiến thức và hành động đúng. Nhưng em sẽ nói gì để họ thay đổi thái độ từ thờ ơ thành ra quan tâm đến bệnh sốt xuất huyết?

- Chuyện này... em nghĩ chưa ra.

- Thật ra không khó lắm đâu, em nhớ lại coi, ở quận mình đã có ca tử vong vì sốt xuất huyết, em có thể kể cho bà con nghe, để đánh động sự cảnh giác của họ, rằng bệnh này có thể gây chết người, đúng với cái tựa bài “Vết chích nhỏ, nỗi đau lớn”. Mà cũng có thể nhắc đến chuyện người lớn có thể mắc bệnh sốt xuất huyết chứ không riêng trẻ em, để mọi người hiểu sốt xuất huyết là bệnh nghiêm trọng.

- Vậy em đưa nội dung này ngay từ đầu nghe chị.

- Nên như vậy em à.

Ghi nhớ

Mục tiêu nào cần có nội dung đó. Lưu ý nói rõ tầm quan trọng, hay sự nguy hiểm của vấn đề sức khỏe để thay đổi thái độ người nghe.

f. Phương pháp

- Chị Lan à, nói chuyện sức khỏe thì đương nhiên là phương pháp... nói chuyện rồi, cần gì viết kỹ về phương pháp nữa.

- Thật ra, khi tiếp xúc với người dân, thì đâu chỉ nói chuyện là đủ hả em? Thí dụ em cho xem hình muỗi vằn, hình diệt lăng quăng thì đó là phương pháp gì?

- Thì là phương pháp cho xem hình, rồi đặt câu hỏi, thảo luận nữa.

- Chị mới hỏi sơ sơ mà em đã kể được mấy phương pháp rồi.

Rồi em nghĩ rằng lâu lâu mình nên... đổ cho người nghe động não trả lời trước, rồi mình mới nói tiếp không?

- Được chứ, em sẽ hỏi, đổ các cô bác anh chị, lảng quăng thường sống ở đâu, để họ trả lời rồi mình tổng hợp lại.

- Vậy là Mai có nhiều phương pháp hay để nói chuyện, đâu phải là không có kinh nghiệm.

- Dạ, nhưng nếu chị không gợi ý chắc em chỉ biết đọc hết bài rồi hạ màn quá! À, em tính còn cho một trò chơi xếp hình, hình nào là hành động đúng, hình nào là hành động sai trong phòng bệnh sốt xuất huyết.

- Hoan nghênh em, cứ phát huy sáng kiến của em, bài nói của em sẽ rất thú vị đó.

Ghi nhớ

Kết hợp nhiều phương pháp trong bài nói chuyện để tạo không khí sinh động, khơi dậy sự tham gia chủ động, sự phát hiện của người nghe, giúp họ nhớ thông tin lâu hơn.

g. Phương tiện

Đọc đến “phương tiện”, Mai thắc mắc:

- Phương tiện khi đi nói chuyện sức khỏe là phương tiện gì vậy chị? Có phải là laptop, máy chiếu không?

- Em nhớ lại bài học cơ bản đi, có 2 loại phương tiện là phương tiện truyền tin như laptop, máy chiếu, micro, máy chiếu phim... và phương tiện mang tin như tờ rơi, bích chương, đĩa phim... Em chọn lọc các phương tiện nào có thể mang theo để phục vụ cho nội dung và phương pháp mà em chọn, ghi hết vô đề cương để đừng bị thiếu, thí dụ như em muốn người nghe

chơi xếp hình, thì phải chọn hình mang theo.

- Dạ, em sẽ ghi đầy đủ.

- Còn một loại phương tiện, mình phải ghi nhận vì nó cũng hết sức quan trọng, như địa điểm, bàn ghế, vị trí chỗ ngồi, nên ghi nhận và dặn dò trước để địa phương chuẩn bị cho đúng, rồi thời gian nói là bao lâu - cũng là một dạng phương tiện - nên phân chia kỹ để không bị “cháy” bài.

Ghi nhớ: Phương tiện gồm phương tiện truyền tin, phương tiện mang tin và các phương tiện hỗ trợ khác giúp buổi nói chuyện đạt hiệu quả.

h. Lượng giá

- Sao em thấy khái niệm “lượng giá” có vẻ nhiều khô quá, mời người ta đến nghe mình nói đã khó, hổng lẽ còn bắt người ta làm... bài thi?

- Không đâu em, có nhiều cách lượng giá, như lúc nãy em tính cho chơi trò xếp hình, có thể đây là cách lượng giá tốt, khi người dân chọn hình đúng tức là họ đã hiểu bài rồi. Hoặc em hỏi lại kiến thức sau khi nói chuyện, và cũng dễ dàng nhận ra người dân có nắm vững vấn đề hay không.

- Như vậy là tùy theo tính chất, thời lượng của buổi nói chuyện mà chúng ta có thể chọn cách lượng giá cho thích hợp, phải không chị?

Ghi nhớ: Tùy theo tính chất, thời lượng của buổi nói chuyện, có thể chọn cách lượng giá khác nhau như hỏi đáp, trò chơi, trắc nghiệm...

i. Tổng hợp đề cương

Lan nói với Mai: “Nãy giờ chúng ta đã tìm hiểu kỹ về cách xây dựng đề cương của một bài nói chuyện sức khỏe, bây giờ chị đưa cho Mai mẫu này, để làm bảng kiểm, tránh các thiếu sót trong khâu chuẩn bị nói chuyện sức khỏe.”

Mẫu đề cương nói chuyện sức khỏe:

1. Đề tài
2. Mục đích
3. Đối tượng

Mục tiêu	Nội dung	Phương pháp	Phương tiện	Thời gian
1.	1. a/b/c			
2.	...			
3.				

4. Lượng giá

3. Thực hiện buổi nói chuyện

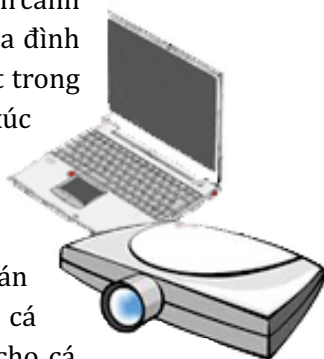
Chiều hôm sau, bác sĩ Lan nói với Mai:

- Tối nay, chị có buổi nói chuyện sức khỏe ở phường 4 cũng về đề tài sốt xuất huyết, hoàn cảnh của phường 4 cũng có đôi nét giống phường 2, nếu em có thời gian thì đi với chị để rút kinh nghiệm.

- Vậy thì tốt quá, dù đã chuẩn bị đề cương rồi, nhưng em cũng cần có kinh nghiệm thực tế, được đi với chị thì em có thể có thêm nhiều bài học quý.

a. Trước buổi nói chuyện

Tối hôm ấy, bác sĩ Lan đến địa điểm nói chuyện sức khỏe sớm hơn nửa giờ. Mai phụ với Lan chuẩn bị laptop và máy projector đầu vào đấy, sau đó bà con trong phường lần lượt đến. Nhiều bà mẹ dẫn con của mình đến hỏi bác sĩ Lan một số điều về sức khỏe. Bác sĩ Lan hỏi thăm hoàn cảnh sống của các gia đình, đặc biệt là các gia đình từng có người mắc bệnh sốt xuất huyết trong phường. Ban đầu Mai hơi ngại tiếp xúc nhưng rồi cũng làm theo Lan trò chuyện với người đến nghe, Mai cũng đã nắm bắt thêm tình hình ở phường 4, ở đây cũng có nhiều hộ gia đình buôn bán ve chai, bên cạnh đó còn có các hộ bán cá cảnh, dĩ nhiên là bán kèm lăng quăng cho cá cảnh ăn. Đây là những yếu tố khiến bệnh sốt xuất huyết tăng cao ở phường này.

Ghi nhớ

Nên đến trước buổi nói chuyện sức khỏe sớm để chuẩn bị các phương tiện thật đầy đủ. Tranh thủ tìm hiểu, làm quen với người nghe để có tư liệu giúp nói chuyện sức khỏe tốt hơn.

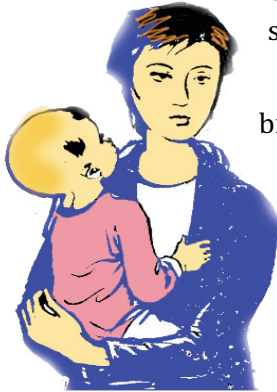
b. Trong buổi nói chuyện

**Tan băng:*

YS Trung ở Trạm Y tế phường 4 giới thiệu với người dân có bác sĩ Lan ở Trung tâm Y tế Dự phòng Quận đến nói chuyện về sốt xuất huyết. Lan vui vẻ chào mọi người và bắt đầu câu chuyện:

- Kính chào các cô bác, anh chị, hôm nay tôi có dịp trao đổi với mọi người về cách phát hiện và phòng bệnh sốt xuất huyết. Lúc này tôi đã có dịp nói chuyện với chị Bảy ở khu phố 2, con của chị Bảy bị mắc bệnh sốt xuất huyết, vào bệnh viện và được điều trị lành bệnh, mới vừa xuất viện, chị Bảy rất muốn chia sẻ với mọi người về trường hợp của mình. Xin mời chị Bảy, chị cứ ngồi và trao đổi cũng được.

Chị Bảy ban đầu hơi e ngại nhưng nghe bác sĩ nói cứ ngồi tại chỗ thì mạnh dạn hơn:

- Tôi thấy bé Na hơi bị ảm đầu, tưởng nó bị cảm thường thôi, cho nó uống thuốc thì bớt, rồi cứ nóng lại, rồi nó mệt mỏi, ngủ ngày ngật li bì hoài, tới chùng thấy nó nổi đốm đỏ, tôi sợ quá đưa vô bệnh viện, bác sĩ bảo nếu vô chậm hơn hồng chùng bé Na bị vào sốc. Mấy anh chị ở phường xuống nhà xem thử, thì ra vựa ve chai của tôi có nhiều chai, hũ đựng nước, có lãng quăng, nở thành muối nên con tôi mới bị muỗi chích và bị bệnh sốt xuất huyết.

Nghe chị Bảy kể, cả hội trường bắt đầu lao xao, vì rất nhiều nhà bán ve chai giống chị Bảy. Không khí khá sôi nổi, khác hẳn với vẻ im lặng “căng thẳng” ban đầu. Lan nói:

- Như bà con đã nhận ra, ở phường mình có tiềm ẩn nguy cơ gây bệnh sốt xuất huyết như nhiều chai, lọ đựng nước ở các vựa ve chai, lãng quăng nuôi ở nơi bán cá cảnh. Vậy hôm nay chúng ta cần tìm hiểu kỹ về những nơi lãng quăng muối vằn gây bệnh sốt xuất huyết sinh sống và tiêu diệt chúng để phòng bệnh cho gia đình.

Ghi nhớ

Mở đầu buổi nói chuyện, nên tìm cách “tan băng”, bằng những câu chuyện thực tế, hỏi thăm người nghe, trò chơi... để thu hút người nghe quan tâm đến buổi nói chuyện.

***Thuyết phục:**

Bác sĩ Lan đang nói về cách diệt lăng quăng, thì ông Tám phát biểu ý kiến:

- Nhà tui bán cá cảnh, đương nhiên phải nuôi lăng quăng cho cá ăn rồi. Biểu tui diệt lăng quăng là đập bể chén cơm của tui, thôi nhà ai muốn làm gì thì làm, tui không diệt lăng quăng đâu.

Bác sĩ Lan ôn tồn đáp: “Thưa chú, cháu hiểu cho hoàn cảnh của chú, vì lăng quăng là nguồn lợi của gia đình, nhưng trong số lăng quăng đó sẽ có những con nở ra muỗi vẫn có thể truyền bệnh sốt xuất huyết. Xin hỏi bà con nào có kinh nghiệm giúp chú Tám vẫn có thể bán lăng quăng nhưng cũng hạn chế đến mức thấp nhất số lượng muỗi không?”

Anh Quang, cũng kinh doanh cá cảnh chia sẻ: “Theo tôi thì nên để ý coi chừng đám lăng quăng. Chừng 10 ngày thì lăng quăng nở ra muỗi, lúc đó nó có hình dấu hỏi rất rõ, vậy mình nên vớt ra, diệt hết những con hình dấu hỏi, để lại những con lăng quăng 3-4 ngày tuổi thôi, để kịp bán mà không sinh muỗi”.

- Cám ơn anh Quang, đây là kinh nghiệm rất hay và khoa học nữa. Mọi người có thể áp dụng cách này để hạn chế muỗi – Bác sĩ Lan động viên.

Tuy chưa vừa ý lắm, nhưng ông Tám cũng xuôi chiều: “VẬY CŨNG ĐƯỢC, MIỄN ĐỪNG BẮT TUI BỎ HẾT ĐÁM LĂNG QUĂNG.”

Mai nghĩ: “Nếu chỉ học bài chuyên môn thì chưa đủ để nói chuyện sức khỏe, phải trang bị thêm kiến thức xã hội, như chuyện nuôi lăng quăng này mới được.”

Ghi nhớ:

↳ Khi nói chuyện, chú ý có cách lý luận, thuyết phục phù hợp với tình hình địa phương, chứ không áp đặt ý kiến riêng của mình. Có thể mời người nghe trao đổi ý kiến để chọn ý kiến phù hợp nhất.

↳ Chuẩn bị kiến thức xã hội để bổ sung vào bài nói chuyện.

*** Cách nói:**

Theo dõi bài nói chuyện của chị Lan, Mai để ý thấy Lan hay dùng những chữ “có thể” (có thể gây bệnh), “có nguy cơ cao” (có nguy cơ cao truyền bệnh sốt xuất huyết), Mai hơi ngạc nhiên, nhưng rồi nhớ lại, một số bác sĩ khác ở Trung tâm cũng hay dùng những cụm từ này. Mai nghĩ: “Mình nói chuyện khoa học, thì không nên nói chắc chắn 100%, vì vấn đề nào cũng có ngoại lệ, thí dụ muỗi vẫn có thể lây truyền sốt xuất huyết, chỉ khi muỗi từng chích người mắc bệnh mà thôi, chứ đâu phải nhất định con muỗi nào cũng truyền bệnh.”

Mai còn nhận thấy Lan không bao giờ phê bình người nào là “nói sai”, “chưa đúng”, Lan chỉ tỏ ra hiểu lý do vì sao người đó nêu ý kiến như vậy, như ông Tám chẳng hạn, rồi từ từ tham khảo ý kiến khác để chọn ý đúng, hay nói ôn tồn “Thật ra, theo khoa học thì...” khiến người nghe dễ dàng chấp nhận.

☺☺☺ **Ghi nhớ:**

Nên dùng cụm từ “có thể”, “có nguy cơ” để trình bày các vấn đề sức khỏe để đảm bảo tính khoa học, chính xác.

Tránh phê phán người nghe, nên hỏi thêm nhiều ý kiến khác và giải thích bằng lý luận khoa học để người nghe dễ chấp nhận lý luận của bạn.

** Giải quyết sự cố bất ngờ:*

Đang nói chuyện, trao đổi sôi nổi, hội trường bất ngờ mất điện. Anh Trung cho biết, mất điện kiểu này không kéo dài lâu, để bà con không xông xáo. Lan vui vẻ nói:

- Trong khi chờ có điện lại, mình tổ chức một cuộc thi đố nhỏ nhé. Xin cho Lan biết, ở phường, nơi nào dễ có lăng quăng nhất, ai trả lời được thì nhận được 1 tràng pháo tay.

Mọi người vui vẻ lao nhau: “lu nước không đầy nắp”, “chai lọ bỏ không”, “gáo dừa”, “lốp xe”... trong tiếng vỗ tay giòn giã. Vài phút sau, đèn đã sáng trở lại.

Thế nhưng, do máy projector khá cũ nên khi bị mất điện đột ngột đã “trục trặc” chưa chiếu hình ảnh lại được. Mai bèn cố gắng điều chỉnh máy, thì Lan lấy ra một số bích chương về sốt xuất huyết đã mang theo, giơ lên cho mọi người xem và nói tiếp về các thông điệp phòng chống sốt xuất huyết quen thuộc “Không lăng quăng, không muỗi, không sốt xuất huyết.”

Ghi nhớ: *Nên chuẩn bị sẵn phương án dự phòng khi có sự cố bất ngờ về điện, máy móc, chẳng hạn như hình ảnh, trò chơi, một số bảng chữ to để thấy để thay thế.*

c. Sau buổi nói chuyện

Cuối buổi nói chuyện, Lan tóm tắt các ý chính trong bài đặc biệt là cách phát hiện bệnh, và các biện pháp diệt lăng quăng. Lan phát cho mỗi người một tờ rơi về sốt xuất huyết do Trung tâm Truyền thông - Giáo dục Sức khỏe sản xuất. Tờ rơi này có 10 câu hỏi về phòng chống sốt xuất huyết, mà người xem chỉ cần đánh dấu vào chữ “có” hoặc “không”, thí dụ như: Nhà cửa thông thoáng, không chất quá nhiều đồ đạc, mặc nhiều quần áo (có/không), ngủ màn kể cả ban ngày (có/không), thay nước hàng ngày ở bình hoa, chậu nước... (có/không). Mọi người tham gia như một trò chơi thư giãn. Rồi chị Lan nói, mọi người hãy cộng điểm thử, toàn bộ là 20 điểm, câu đánh dấu không thì trừ 2 điểm, xem tổng cộng được bao nhiêu điểm, sẽ biết gia đình mình có phòng ngừa được sốt xuất huyết hay không. Đây cũng là cách lượng giá về hành vi phòng bệnh của mọi người,

cũng như có thể giúp mọi người làm tốt hơn việc phòng bệnh.

Bác sĩ Lan cũng hỏi ý kiến mọi người xem họ thích nghe thêm về vấn đề sức khỏe nào và ghi nhận lại, hẹn sẽ thu xếp các buổi nói chuyện vào thời gian thích hợp. Nhìn thái độ vui vẻ, thân mật của mọi người, Mai cũng biết buổi nói chuyện của bác sĩ Lan đã thành công.

Trước khi về, Lan cẩn thận ghi biên bản về buổi nói chuyện theo mẫu có sẵn, đặc biệt nhận xét rõ về phản ứng người nghe, và kết quả lượng giá nhận được.

Tóm tắt ý chính sau buổi nói chuyện

Lượng giá sau buổi nói chuyện

Ghi nhớ

Tiếp thu ý kiến của người nghe để chuẩn bị cho các đề tài sắp tới.

Ghi biên bản buổi nói chuyện để rút kinh nghiệm

4. Các hình thức nói chuyện sức khỏe thường gặp

Trên đường về, Mai nói với Lan: “Hôm nay, em đã rút ra nhiều kinh nghiệm về nói chuyện sức khỏe, em tin là mình có thể nói chuyện sức khỏe tốt vào tối thứ sáu tại phường 2.”

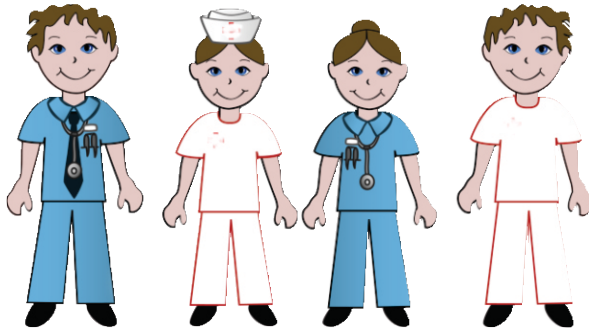
- Mai à, chúng ta làm việc ở Trung tâm Y tế Dự phòng quận

nên ngoài việc nói chuyện tại cộng đồng, có thể sau này còn phải thực hiện việc nói chuyện với các đối tượng khác nữa.

- Vậy còn các hình thức nói chuyện sức khỏe nào khác nữa hả chị?

- Thí dụ như *nói chuyện dưới cờ ở các trường học*, thời gian rất ngắn từ 15'-30' thôi nên mình chỉ nói những gì cốt lõi nhất, cho các em học sinh làm được ngay, như rửa tay, diệt lăng quăng... Dù nói ngắn, nhưng vẫn có thể có phương tiện trực quan như hình ảnh, cân... và vẫn mời một vài em tham gia trả lời câu hỏi.

Rồi ở Trung tâm mình đang mở các *câu lạc bộ sức khỏe*, như câu lạc bộ về bệnh Đái tháo đường, thì mình phải lên chương trình cho cả năm, mỗi buổi nói sâu về một đề tài nhỏ như điều trị, chăm sóc, chế độ ăn... và kèm theo bài tập thực hành cho người dự.

Và Mai cũng chuẩn bị nhé, nếu sau này em được cử đi học về một vấn đề sức khỏe mới, về phải báo cáo chia sẻ cho đồng nghiệp trong cơ quan, thì cũng là một hình thức *nói chuyện sức khỏe cho đồng nghiệp*, hoặc đại diện cơ quan trình bày vấn đề sức khỏe cho cấp trên thì lại là *nói chuyện sức khỏe cho lãnh đạo*.

Mai lè lưỡi: “Chị Lan ơi, nói chuyện sức khỏe cho học sinh, cho người dân thì em còn tự tin vài phần, chứ nói với đồng nghiệp, cho lãnh đạo thì chịu thôi, em không dám đâu.”

- Nào tự tin lên, em nên nắm một số nguyên tắc mà chuẩn bị cho tốt. Nói với đồng nghiệp thì em tranh thủ trao đổi kinh nghiệm thực tế mà đồng nghiệp đã có sẵn để bài nói chuyện có giá trị ứng dụng hơn. Còn các vị lãnh đạo bận rộn, mình nên nói ngay những vấn đề thật quan trọng, nói rõ tình hình thực tế và tham mưu những giải pháp mà cấp trên có thể hỗ trợ cho mình. Chị nhớ, em có nói ở phường 2 có 2 căn nhà bỏ không có nhiều chậu đựng nước, chứa lãng quãng, là nguồn lây sốt xuất huyết, nếu nói với lãnh đạo thì gợi ý cho cấp trên can thiệp để có thể vào dập tắt nguồn nguy cơ này.

- Chỉ một phương pháp cổ điển nhất là nói chuyện sức khỏe thôi thì đã cần nhiều kỹ năng như vậy, thì ra người làm công tác truyền thông phải luôn luôn học tập rèn luyện không ngừng.

- Chị còn có một kinh nghiệm nữa, là mình phải đặt người nghe làm trọng tâm, nghĩ đến những điều họ cần để nói cho phù hợp, rồi cũng sẵn sàng học hỏi từ họ về các kinh nghiệm xã hội, dân gian để làm giàu vốn sống của mình. Có vậy, đi nói chuyện mới ngày càng hay được.

Ghi nhớ

- Có nhiều hình thức nói chuyện sức khỏe khác nhau. Tùy theo đối tượng, thời gian, hoàn cảnh mà chuẩn bị nội dung, hình thức cho phù hợp.

- Luôn rèn luyện kỹ năng nói chuyện sức khỏe

- Xem người nghe là trọng tâm, đáp ứng đúng nhu cầu và học hỏi từ họ.

Phần 3

CÁC HÌNH THỨC THẢO LUẬN NHÓM

CN. Mai Lê Trân Châu

- * Thảo luận nhóm - hình thức giáo dục sức khỏe hiệu quả
- * Tổ chức thảo luận nhóm
- * Các hình thức thảo luận nhóm
- * Người điều động nhóm
- * Kết luận

1. Thảo luận nhóm - hình thức giáo dục sức khỏe hiệu quả

Về xã nhà làm ở Trạm Y tế xã, chị Thơm đã có kinh nghiệm tiếp xúc và truyền thông giáo dục sức khỏe cho người dân hơn mười mấy năm qua. Thuở ấy, ở cái xã ven biển này, cái gì cũng thiếu hết, mà thiếu nhất là nước sạch. Bà con phải chờ ghe từ nơi khác đến đổi nước với giá “cắt cổ”, không thua gì giá gạo. Nước đã quý, chất đốt còn quý hơn, tuy có rừng ngập mặn, nhưng người dân tuân theo luật nhà nước, bảo vệ rừng, không chặt cây làm củi, họ mua than về dùng một cách rất tiết kiệm, người xài dầu lửa rất hiếm, còn loại chất đốt hiện đại như ga, điện hầu như không ai biết đến. Khan hiếm nước và chất đốt, nên bà con thường uống ngay nước khi mới đổi về, không đun nấu, vì thế các bệnh đường ruột thường xảy ra.

Chị Thơm dự định tổ chức một buổi nói chuyện sức khỏe về đề tài “Uống nước đun sôi” nhưng lo rằng, chỉ qua lời nói thôi thì khó thay đổi được thói quen của mọi người, nhất là thói quen đó do hoàn cảnh khó khăn mà có.

Bỗng chị Thơm nhận được điện thoại của cô Đào, giảng viên một trường đại học Y ở thành phố, nói cô sẽ đưa sinh viên của trường về thực tập giáo dục sức khỏe cho bà con ở xã. Các em sẽ thực tập các hình thức giáo dục sức khỏe rất sinh động như sắm vai, thảo luận... để nói về các vấn đề sức khỏe.

Chị Thơm mừng rỡ đề nghị luôn đề tài “Uống nước đun sôi”

để cho nhóm sinh viên chuẩn bị. Cô Đào hứa sẽ cho các em sinh viên soạn một tiểu phẩm ngắn về vấn đề uống nước đun sôi, sau đó hướng dẫn đặt câu hỏi bà con thảo luận để mọi người tập thói quen mới “uống nước chín.”

Ghi nhớ: Thảo luận nhóm là phương pháp thường được áp dụng nhất và cũng là quan trọng nhất trong các phương pháp GDSK cho nhóm nhỏ. Trong thảo luận nhóm, cần khơi gợi sự đóng góp ý kiến, chia sẻ kiến thức, kinh nghiệm bằng những câu hỏi phù hợp.

2. Tổ chức thảo luận nhóm

a. Chọn đối tượng

Ở xã, mọi người rất hiếu khách, nhiệt tình nên nghe nói có sinh viên Y ở thành phố, mọi người kéo đến Trạm Y tế rất đông vui. Cô Đào thấy đa số người tham dự là phụ nữ, tức là những người phụ trách việc nấu nướng trong gia đình, vậy là đúng đối tượng rồi, nhưng có điều trẻ em kéo đến hơi đông, có thể các em sẽ gây mất trật tự, làm loãng không khí buổi thảo luận. Chị Thơm nói:

- Không sao đâu cô, tôi sẽ bảo các em ra về.

- Không nên đâu chị, các bé đi theo mẹ, nếu bé về, mẹ không vui và cũng không an tâm. Em sẽ nhờ sinh viên rủ các em ra sân bày trò chơi, thu hút sự chú ý của các em, ở trong trạm có thể sinh

hoạt được rồi.

Quả thật, khi một số bạn sinh viên tổ chức trò chơi sinh hoạt tập thể cho các em bé, thì không khí buổi sinh hoạt đã tập trung để có thể bắt đầu.

Đối tượng của buổi thảo luận nên tương đối đồng nhất, có cùng mối quan tâm để dễ tiến hành thảo luận.

Ghi nhớ

Nếu có nhiều đối tượng trẻ nhỏ, nên chuẩn bị sinh hoạt riêng cho các em, tránh ảnh hưởng đến không khí chung của buổi thảo luận.

b. Trình bày rõ mục đích

Mở đầu buổi thảo luận, chị Thơm giới thiệu đoàn sinh viên thực tập với người dân:

- Thưa các cô, các chị, hôm nay có các sinh viên Y và cô Đào, cô giáo của các em về đây thực tập. Nhóm của các em sẽ diễn một màn kịch ngắn nói về một vấn đề sức khỏe phổ biến ở xã ta. Sau đó mời bà con cùng nhau góp ý kiến để xem, nếu gặp trường hợp tương tự, mình sẽ giải quyết như thế nào. Xin bà con cho một tràng pháo tay ủng hộ cho các thầy thuốc tương lai.

Tiếng vỗ tay như pháo nổ “Diễn đi, diễn đi!” “Có hát cải lương không?” Cũng có vài ý kiến thắc mắc: “Là chuyện sức khỏe gì vậy ta?”

Cô Đào cười, nói ngắn gọn: “Dạ, mời bà con xem sẽ biết ngay thôi mà.”

Ghi nhớ

Trước buổi thảo luận, trình bày rõ mục đích, mời gọi mọi người tham gia.

Tạo sự chú ý cho mọi người tập trung vào vấn đề.

c. Bắt đầu từ một tình huống

Câu chuyện bắt đầu từ khi bác Ba – do Cường thủ vai, dẫn dò con là Bảo trông nhà, còn mình đi làm đồng. Bảo rủ một nhóm bạn đến nhà chơi, các bạn kêu khát, Bảo mang nước ra cho uống, Vân nói:

- Bảo à, nước này có chín chưa?
- Nước trong lu mới múc ra đó, ở nhà tui uống như vậy không hà. - Bảo trả lời.
- Nếu nước không chín thì Vân không uống đâu.
- Còn làm bộ tiểu thư nữa, ở đây ai cũng uống nước lạnh trong lu, có sao đâu.

Bảo và các bạn khác uống nước. Bảo hát một đoạn vọng cổ trong bài ca khá “kinh điển” là “Tần Quỳnh khóc bạn” rất ngọt ngào:

“ Nghe hung tin nhị ca đà thọ khổ, Hồng Đào sơn em quay ngựa trở về đây. Kìa, giữa pháp trường cát bụi mịt mù bay, Quân đao phủ sắp ra tay hành quyết. “

Vừa ca đến đây, Bảo ôm bụng kêu đau dữ dội, một vài người

bạn cũng đau bụng, chỉ có Vân hết hoảng chạy kêu người giúp và đưa nhóm bạn lên Trạm y tế.

Ghi nhớ:

Thảo luận có thể dựa vào một tình huống cho trước, có thể là kịch ngắn, câu chuyện kể, tranh ảnh, bài báo... có chủ đề liên quan đến vấn đề sức khỏe sắp thảo luận.

d. Thảo luận

Diễn xong đoạn kịch, Vân ra chào khán giả và bắt đầu buổi thảo luận:

- Thưa các cô, các dì, lúc nãy nhóm sinh viên vừa diễn một màn kịch ngắn, các cô các dì còn nhớ chuyện gì đã xảy ra không?

- Chuyện đám thanh niên uống nước không nấu chín nên bị đau bụng.

- Chỉ có mình cô này là không bị đau bụng vì không uống nước.

- Mà cậu Bảo đó hát vọng cổ hay quá, nhưng bị đau bụng nên không hát tiếp được, uống...

Vân cười, nối lời: “Bảo lên trạm trị bệnh rồi, chừng nào Bảo lành bệnh sẽ hát hết bài cho các dì, các chị nghe.”

Nói đến đây, Bảo bước ra, nói: “Mấy dì ơi, Bảo đã về đây, mấy

dì biết Bảo vì sao mà bị đau bụng không?”

- Thì nước dơ gây đau bụng chứ sao.

Bảo nói: “Dạ đúng rồi, nước để trong lu, mở ra mở vào có nhiều vi khuẩn có thể gây đau bụng và bị nhiều bệnh khác nữa.”

Ghi nhớ

- Tạo không khí thân thiện, vui tươi trong buổi thảo luận để người dân tham gia một cách tự nhiên.

- Đặt câu hỏi từ dễ đến khó, từ đơn giản đến phức tạp, các câu đơn giản nhất là câu hỏi lại những chi tiết trong tình huống đã cho, dần dần hỏi những câu “tại sao” để người tham dự suy nghĩ.

e. Khuyến khích tham gia

Thấy mọi người bắt đầu sôi nổi, Vân đi sâu vào vấn đề:

- Xin hỏi ở đây, các dì, các chị có đun sôi nước để uống không?

Không khí bỗng nhiên chùng hẳn xuống, có vẻ như không ai muốn “khai” mình uống nước không hợp vệ sinh. Bảo hỏi thêm:

- Dạ, con biết ở đây còn nhiều khó khăn, nên ít đun nước cũng là dễ hiểu. Một vài vùng khác ở ngoại thành cũng tương tự như vậy.

Có tiếng xì xào: “Ừ thì không đun nước, nhưng uống hoài mà đau có sao.”

Vân liền nắm ngay lấy ý này: “Con nghe có ý kiến rằng uống nước chưa đun sôi đâu phải lúc nào cũng bệnh, đúng là có

người bị đau bụng, có người không bị, nhưng vì sao lại như vậy?”

Bảo nhìn thấy một dì có vẻ muốn nói nhưng ngại, nên chạy lại ngồi gần dì, nói khẽ: “Dì nói cho một mình con nghe cũng được”, dì liền thì thầm “Thì lúc mình mạnh khỏe thì không sao, nhưng khi mình yếu trong người thì dễ bị nhiễm bệnh.” Bảo khen hay và bước ra nói:

- Con vừa nghe được một ý kiến rất hay, lúc chúng ta mạnh khỏe thì không sao, nhưng lúc yếu trong người thì dễ bị nhiễm bệnh.

Ghi nhớ:

Để mời mọi người tham gia thảo luận:

- Tỏ ra thông cảm, khuyến khích để mọi người không e ngại.

- Tranh thủ những lời nói xì xào, nói giùm ý của họ để họ tự tin hơn.

- Thay đổi cách đặt câu hỏi cho dễ hiểu hơn.

f. Tìm ra hướng giải quyết vấn đề

Thấy mọi người tham gia thảo luận sôi nổi, Bảo hỏi luôn điểm mấu chốt:

- Nãy giờ mọi người đều đồng ý nên uống nước đun sôi để phòng tránh nhiều loại bệnh. Vậy xin hỏi mọi người sau này có đun nước để uống không?

Nhiều người có vẻ băn khoăn. Chị Bảy nói:

- Ở đây bà con còn khó khăn lắm, họ rất sợ tổn chất đốt.

Vân ngạc nhiên: “Ở đây có rừng mà không có củi để chụm sao?”

Nhiều người lao nhao: “Tụi tui theo chủ trương bảo vệ rừng của Nhà nước nên không đốn củi, thường là mua than về chụm, nhà nào khá giả lắm mới xài dầu lửa.”

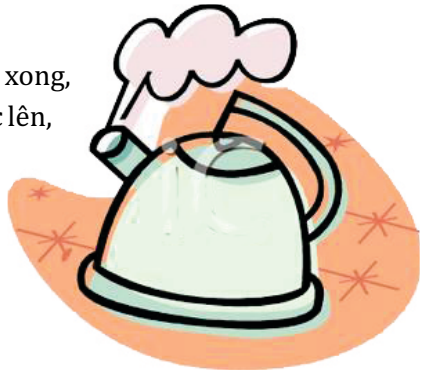
Cô Đào gợi ý thêm: “Các chị suy nghĩ thêm xem có cách nào nấu nước mà không quá tổn chất đốt không?”

- Như vậy đi, sau khi nấu ăn xong, còn dư than tôi sẽ bắc ấm nước lên, sẽ không tổn thêm gì hết. –
Cũng chị Bảy đề xuất ý kiến.

Cô Đào khen liền: “Cách này vừa đơn giản vừa thực hiện được liền. Mọi người thấy thế nào?”

Mọi người có vẻ đồng ý. Bảo liền thay mặt nhóm sinh viên gút lại chủ đề:

- Thưa các dì, các chị, hôm nay chúng ta thảo luận về chủ đề uống nước đun sôi. Mọi người đã hiểu uống nước không chín dễ mắc các bệnh đường tiêu hóa rất nguy hiểm, và đồng ý với nhau sẽ tranh thủ bếp than còn nóng để đun nước. Cháu xin nhắc thêm là nước nấu rồi nên cất trong chai đậy kín, nếu dùng trong ngày là tốt nhất, không nên để quá lâu, sợ rằng các mầm bệnh khác sẽ xâm nhập vào, có hại cho sức khỏe. Các dì, các chị có ý kiến gì thêm không?

- Đề nghị Bảo hát cho hết bài vọng cổ Tần Quỳnh khóc bạn! –
Tiếng cười nói, vỗ tay nhao nhao.

Dĩ nhiên là Bảo đáp ứng rất nhiệt tình.

Ghi nhớ:

 Vấn đề phải được giải quyết theo khả năng của đối tượng, do đối tượng đề xuất.

 Có tóm tắt vấn đề, nhấn mạnh giải pháp, cung cấp thêm thông tin nếu cần.

g. Một số kinh nghiệm tổ chức thảo luận nhóm

Kết thúc buổi thảo luận nhóm, chị Thơm rất vui mừng, chưa bao giờ địa phương xa xôi này tham gia vào một chủ đề sức khỏe nhiệt tình và hiệu quả đến thế. Chị nói với cô Đào:

- Cám ơn chị và các em sinh viên nhiều lắm. Em dự định sẽ áp dụng hình thức này trong các buổi sinh hoạt về sức khỏe khác, chỉ sợ không đủ lực để tổ chức hoành tráng, có nhiều người đóng kịch, hướng dẫn thảo luận như thế này.

- Chị Thơm đừng lo, tôi thấy ở trong xã có nhiều lực lượng nhiệt tình, như thanh niên, phụ nữ, thiếu nhi nữa, có thể kết hợp với các lực lượng này để tổ chức văn nghệ, sắm vai kết hợp với thảo luận nhóm sẽ rất thành công.

- Mà các em giỏi quá, đặt câu hỏi rất thân thiện, kịp thời, hợp với chủ đề, nếu em muốn hướng dẫn thảo luận, thì phải chuẩn bị thế nào hả chị?

- Thiệt ra mấy em sinh viên cũng tập rất kỹ. Trước hết, phải nắm vững chủ đề sức khỏe ở nhiều khía cạnh, về các loại bệnh do uống nước không nấu chín, về tình hình địa phương, sở thích của mọi người nữa. Mình chuẩn bị thật kỹ và hình dung các thắc mắc có thể được đặt ra, từ đó mới đặt sẵn những câu hỏi về nội dung sức khỏe đó, đặc biệt là những câu hỏi “tại sao”, “như thế nào” để mọi người cùng nhau phân tích vấn đề. Và điều quan trọng nhất là câu hỏi có tính giả định, hay liên hệ thực tế “Anh chị sẽ xử sự thế nào trong trường hợp tương tự?” để đưa ra các giải pháp phù hợp cho vấn đề đặt ra.

Ghi nhớ: Để tổ chức thảo luận nhóm:

Cần nắm vững vấn đề sức khỏe sẽ đưa ra thảo luận.

Chuẩn bị câu hỏi, chú ý các câu “tại sao”, “như thế nào”, câu hỏi liên hệ thực tế “Bạn xử sự thế nào trong trường hợp tương tự?”

3. Các hình thức thảo luận nhóm

Sẵn dịp, chị Thơm hỏi tiếp:

- Ngoài việc sắm vai để có tình huống mà thảo luận nhóm thì còn hình thức thảo luận nhóm nào khác không chị?

- Còn nhiều hình thức khác lắm, chị có thể chọn lựa mà sử dụng cho phù hợp.

a. Thảo luận nhóm theo tài liệu có sẵn

Chị Đào giải thích: “Hồi nãy, các em sinh viên chọn hình thức sắm vai rồi thảo luận, thật ra đây là dạng thảo luận nhóm theo tài liệu có sẵn. Chị có thể chọn một tờ bích chương, bài phát

thanh, một đoạn phim, bài báo nói về đề tài sức khỏe cần thảo luận đưa ra cho mọi người cùng xem và hướng dẫn thảo luận cũng sẽ rất lý thú.”

b. Thảo luận theo câu hỏi gợi ý

Chị Thơm hỏi: “Trong trường hợp em chưa chuẩn bị kịp tài liệu, thì chuẩn bị câu hỏi như nên cho trẻ ăn dặm như thế nào chẳng hạn, có được không chị?”

- Được chứ chị, nếu đó đúng là vấn đề được người tham dự quan tâm thì buổi thảo luận nhóm sẽ sôi nổi, nhân dịp đó, chúng ta biết được một số thói quen, tập tục, nếu hợp lý thì mình khuyến khích cho họ tiếp tục làm, nếu không hợp lý thì cung cấp thông tin cho họ cải thiện hành vi sức khỏe.

c. Thảo luận để tìm ra vấn đề

Cô Đào kể: “Có lần mình đến một quận, có tình hình sốt xuất huyết tăng cao nhưng y tế địa phương chưa tìm ra nguyên nhân vì sao, nhìn bên ngoài thì tình hình vệ sinh không có gì đặc biệt. Quận tổ chức một buổi thảo luận nhóm tại khu phố có nhiều ca bệnh nhất, mời tổ trưởng, ban điều hành khu phố và một số người dân tham dự. Sau khi hỏi thăm thì biết nhiều trẻ học ở trường tiểu học mới xây trong phường bị bệnh sốt xuất huyết. Sau khi nhận ra vấn đề, đoàn kiểm tra của Quận đến trường mới phát hiện các lớp học trồng nhiều cây trà bà trong bình nước, có nhiều lăng quăng nên nở ra muỗi truyền bệnh sốt xuất huyết.”

- Vậy là có khi phải thảo luận mới tìm ra vấn đề phải không chị?

d. Thảo luận để xác định vấn đề ưu tiên

Chị Thơm nói: “Ở xã này có nhiều vấn đề sức khỏe lắm, nào an toàn thực phẩm, nước sạch, rồi sốt xuất huyết, sốt rét... nhưng kinh phí và nhân sự không đủ để giải quyết tất cả các vấn đề sức khỏe này... có nên tổ chức thảo luận không chị?”

- Nên quá đi chứ, chị Thơm có thể tổ chức thảo luận với các ban ngành đoàn thể hay với người dân địa phương xem vấn đề sức khỏe khiến họ lo ngại nhất, quan tâm nhất rồi ghi nhận các đề xuất để trình lên cấp trên kế hoạch truyền thông giáo dục sức khỏe phù hợp.

e. Các hình thức thảo luận khác

Cô Đào tiếp: “Tương tự, chị Thơm có thể thảo luận nhóm để tìm cách giải quyết một vấn đề, thí dụ như phòng bệnh sốt xuất huyết ở trường học chẳng hạn. Thảo luận nhóm cũng là hình thức thường gặp trong các hội thảo chuyên đề để đề xuất giải pháp một cách cụ thể nhất.”

Ghi nhớ: Có thể thảo luận nhóm dựa trên tài liệu có sẵn, thảo luận để tìm ra vấn đề, xác định vấn đề ưu tiên, để giải quyết vấn đề.

4. Người điều động nhóm

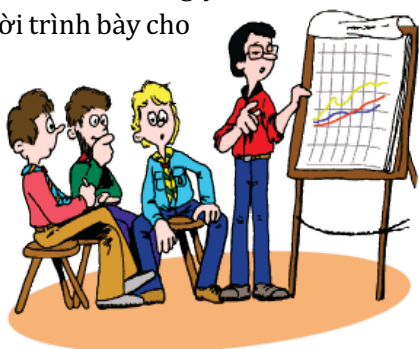
Chị Thơm phân vân: “Thì ra thảo luận nhóm có nhiều dạng như vậy, có thể thấy là vai trò của người điều động nhóm rất quan trọng, nếu không khéo, người ta phát biểu đủ thứ, mình không tổng hợp được.”

- Đúng là người điều động nhóm cần bình tĩnh để lắng nghe và tổng hợp được các ý kiến. Như khi các em hướng dẫn thảo

luận, có lúc các chị không chịu phát biểu thì các em cũng ráng kiên nhẫn, rồi tìm các ý kiến nói nhỏ nhỏ để khen ngợi khuyến khích. Khi mọi người nói ào ào, thậm chí gằn như cãi nhau thì người hướng dẫn nên tìm cách hòa giải, phân tích những ý kiến hợp lý để người tham dự bớt tranh cãi... Mà buổi thảo luận của chúng ta có người không đông lắm, còn nếu đông hơn, trong trường hợp cần thiết có thể chia nhóm nhỏ, cử thêm nhóm trưởng để điều động, có ghi tóm tắt những ý kiến thảo luận, sau đó cử người trình bày cho nhóm lớn biết.

- Về chuyện ghi chép thì ở đây đa số học vẫn không cao, nên sợ họ không chịu viết.

- Vậy mình đề nghị dùng cách này, có thể vẽ hình để thể hiện ý kiến của mình, hình vẽ không cần đẹp, miễn có thể nhớ được để trình bày là được rồi. Cũng có thể dùng hột me, đậu, gạo rải lên chỗ các ý kiến quan trọng nhất, coi như để xác định vấn đề ưu tiên.

Ghi nhớ

Người điều động nhóm cần kiên nhẫn, biết lắng nghe, có khả năng tổng hợp, phân tích các ý kiến, và khả năng hòa giải trong các trường hợp có tranh cãi.

Có thể chia nhóm nhỏ hơn để ghi nhận thêm ý kiến.

Ngoài cách ghi chép thông thường, có thể vẽ hình, rải hạt... để trình bày vấn đề, xác định ưu tiên...

5. Kết luận

Đã nhiều năm trôi qua, các vấn đề sức khỏe nay đã khác trước, nhưng chị Thơm đã ứng dụng rất nhiều hình thức thảo luận nhóm để làm tốt công tác bảo vệ sức khỏe ở địa phương. Điều mà chị rút ra được là: “Sức khỏe là vấn đề của mọi người dân, hãy để chính họ tìm ra cách phù hợp nhất để bảo vệ sức khỏe cho gia đình và bản thân”. Thảo luận nhóm là tạo điều kiện cho họ phát huy sáng kiến của mình.

Ghi nhớ

Mỗi cá nhân, gia đình cần tự tìm ra cách bảo vệ sức khỏe của chính mình.

Thảo luận nhóm nhằm tạo điều kiện cho mọi người phát huy sáng kiến bảo vệ sức khỏe.

Phần 4

Viết về Người tốt việc tốt

CN. Mai Lê Trân Châu

- * Chọn nhân vật
- * Xây dựng cốt chuyện Người tốt việc tốt
- * Dàn bài Người tốt việc tốt
- * Bắt tay vào viết bài
- * Hoàn thành bài viết

1. Chọn nhân vật

Đến bây giờ, BS. Trung còn nhớ mãi lần đầu tiên mình viết về gương Người tốt việc tốt trong Ngành Y tế. Lần ấy, đọc Bản tin Sức khỏe Thành phố Hồ Chí Minh thấy có phát động cuộc thi viết về gương Người tốt việc tốt, bỗng Trung nhớ đến một người bạn học đang nhận nhiệm vụ ở một xã đảo xa thành phố, Trung nghĩ: “Sao không nhân dịp này ra đảo một chuyến, vừa thăm bạn, vừa viết tấu gương phục vụ nhân dân đầy nhiệt huyết thanh niên của bạn ấy?” Nhưng nghĩ đi rồi nghĩ lại, “Viết làm sao bây giờ? Mình làm thầy thuốc chứ có viết báo bao giờ đâu?”

Trung bèn đến gặp chị Trinh, biên tập của Bản tin Sức khỏe để nói ra ý định của mình. Chị Trinh tán thành ngay:

- Ý tưởng của em rất hay. Nhưng Trung cho chị biết, vì sao Trung có ý định viết về người bạn của mình?

- Dạ, lâu nay em vẫn ngưỡng mộ bạn ấy vì trong xã hội ngày nay, nhiều bạn trẻ khá thực dụng khi chọn việc làm, việc làm có thu nhập cao, có khả năng thăng tiến thì người ta mới để ý tới, rất ít người mong muốn cống hiến, phục vụ một cách đơn thuần, riêng bạn em ra trường, đậu khá cao lại tình nguyện về làm bác sĩ tại một xã đảo vùng xa và công tác tốt cho đến nay, dù bạn ấy là một người bình thường, nhưng em muốn viết về bạn ấy.

- Trung nghĩ vậy là đúng, có thể người tốt mà chúng ta chọn

là người bình thường nhưng có việc làm tốt, có giá trị giáo dục, nêu gương cho mọi người thì rất đáng viết. Ngoài ra, có người đặc biệt, có chức vụ nhưng lại không ngại làm việc bình thường hòa đồng với mọi người, như chủ tịch UBND mà cũng tham gia làm vệ sinh đường phố với người dân cũng là gương đáng viết. Còn dĩ nhiên, nhân vật vừa đặc biệt, việc làm cũng đặc biệt tốt thì càng đáng được nêu gương, trân trọng.

- Vậy em có thể rút ra điều đầu tiên là có thể viết về người bình thường có việc làm tốt đặc biệt, người đặc biệt có việc làm bình thường, hòa đồng với mọi người, hoặc người đặc biệt có việc làm đặc biệt.

Ghi nhớ: Công thức chọn nhân vật:

Người bình thường + việc làm đặc biệt

Người đặc biệt + Việc làm bình thường

Người đặc biệt + việc làm đặc biệt

Còn người bình thường + việc làm bình thường thì... không cần viết!

2. Xây dựng cốt chuyện Người tốt việc tốt

Bác sĩ Trung nghe đến đây vẫn còn “vò đầu bứt tóc”: “Chị ơi, nhưng em vẫn chưa biết bắt đầu từ đâu?”

Chị Trinh cười:

- Vạn sự khởi đầu nan, em có ý tưởng tốt thì cố gắng sẽ thành công. Em có ý định đi thăm bạn, đây là dịp tốt để em quan sát, thu thập tư liệu về người bạn ấy và công việc, cuộc sống của bạn ấy nơi xã đảo. Khi thu thập tư liệu em nên chú ý trả lời các câu hỏi sau:

+ Em viết về Ai? Tên tuổi?
Địa chỉ như thế nào?

+ Câu chuyện của nhân vật như thế nào?

+ Chuyện xảy ra trong hoàn cảnh ra sao? Trung biết không, những câu chuyện tốt của một người không thể tách rời hoàn cảnh xã hội, nên em nên tìm hiểu hoàn cảnh của vùng xã đảo nghe.

+ Cách giải quyết của nhân vật: có điểm nào hay, đáng được học tập?

Trung rụt rè: “Chưa biết em có tìm ra được chi tiết gì hay không, em lo quá chị Trinh à.”

- Em cố gắng quan sát, trò chuyện không những với bạn em, mà với những người đến khám ở Trạm Y tế, chính quyền, đoàn thể... có thể sẽ tìm ra nhiều chi tiết hay.

Ghi nhớ

Khi chuẩn bị đề tài cần tìm tư liệu qua việc tiếp xúc với nhân vật, những người có liên quan đến nhân vật, nếu là người nổi tiếng, có thể tìm thêm tư liệu sách, báo đã viết về người này.

Trả lời câu hỏi: {
Viết về ai? Ở đâu?
Câu chuyện thế nào? Hoàn cảnh ra sao?
Cách giải quyết của nhân vật có gì hay? }

3. Dàn bài Người tốt việc tốt

Trung hỏi tiếp: “Nếu có nhiều tư liệu rồi, em phải sắp xếp ý tứ ra sao?”

Chị Trinh từ tốn phân tích:

- Trong trường hợp này, em định viết về một người bình thường có việc làm tốt, thì ở phần mở đầu em nên chọn một sự kiện, tình huống nào đó mà em thấy nổi bật để nêu lên tính cách, phẩm chất của bạn em. Thí dụ như bạn ấy nhiệt tình xuống từng ấp thăm người dân, khám bệnh, làm giáo dục sức khỏe chẳng hạn... nhưng nhớ là phải chân thật, đừng bịa để tô màu cho câu chuyện.

- Viết về người thật, việc thật thì phải chân thật phải không chị?

- Đó là yêu cầu hàng đầu cho một bài viết Người tốt việc tốt đó em. Mở đầu ngắn gọn vài câu thôi, rồi em đi vào thân bài, em giới thiệu rõ hơn hoàn cảnh xuất thân, việc làm, vài nét tính cách của bạn em. Văn phong nên đa dạng, có khi mô tả, có khi dùng lời nói của bạn ấy để lồng vào, có khi thể hiện cảm xúc của chính em hay nhân vật khác có mối liên hệ với bạn em như

bệnh nhân nghĩ gì, có yêu mến anh bác sĩ trẻ này không chẳng hạn.

Khi kết thúc bài viết, em khái quát lại bằng cái nhìn của em về tấm gương của bạn, sao cho tạo cho người đọc dư âm của câu chuyện. Với khuôn khổ Bản tin Sức khỏe Thành phố Hồ Chí Minh, bài từ 600-1000 chữ là vừa.

- Cám ơn chị đã chỉ dẫn tận tình. Nhưng em còn hơi lúng lúng, phải đi thăm bạn rồi mới biết có viết được hay không.

- Em cứ đi, về viết thử cho chị xem, chị sẽ góp ý bổ sung thêm cho.

- Dạ, em cám ơn chị lần nữa.

Ghi nhớ: Dàn bài Người tốt việc tốt:

- Mở bài: chọn sự kiện, tình huống nói lên tính cách của nhân vật.

- Thân bài: Nói về xuất thân, tính cách, việc làm của nhân vật.

- Kết thúc: Cảm xúc, cách nhìn của tác giả về nhân vật.

4. Bắt tay vào viết bài

Chuyến đi một ngày ngắn ngủi đến xã đảo của Trung đã để lại trong anh nhiều cảm xúc khó tả. Anh mang về nội thành hương vị của biển, nắng, gió và nhiệt tình của người bác sĩ trẻ lần nổi trần trở khi so sánh bạn và mình. Thế nhưng, khi cầm bút lên,

mọi suy nghĩ trở nên tản mác, Trung không biết nên bắt đầu từ đâu, anh cố gắng viết nhưng những con chữ cứ như tuột khỏi tay anh, không tuân theo suy nghĩ của anh.

Trung đem bài đến cho chị Trinh góp ý. Chị Trinh đọc bài rồi nói với Trung:

- Tuy em đã theo đúng dàn bài, nhưng chị thấy bài viết còn chung chung lắm, chưa khắc họa được chân dung bạn em. Em viết rằng bạn ấy nhiệt tình, tận tụy, bận rộn, nhưng chưa đưa được tình tiết nào chứng tỏ các tính cách đó. Thôi thế này đi, em kể cho chị nghe, chuyến đi của em ra sao, em đã thấy gì, nghe gì?

- Em ra đảo bằng tàu, 2 tiếng đồng hồ mới tới nơi. Cảnh trên đảo hoang sơ, quanh đảo là vùng nước lợ, cây đước, tràm mọc đầy chỉ có 1 con đường dẫn tới Trạm Y tế, em hỏi về Bác sĩ Hùng thì người dân nào cũng biết và chỉ dẫn cho em thật niềm nở.

- Chà, chỉ cần em viết nguyên câu vừa rồi vào, là có cái mở bài quá hay rồi, chi tiết người dân ai cũng biết bác sĩ Hùng, chứng tỏ họ rất quý bạn em.

- Đúng vậy đó chị, ngày nào Hùng, bạn em cũng khám bệnh cho đông người dân ở xã đảo, thậm chí người dân ở vùng gần đó cũng đi ghe đến khám vì nghe tiếng Bác sĩ Hùng trẻ mà siêng năng, nhiệt tình. Em chờ Hùng khám xong đến gần 1 giờ trưa, Hùng tính rủ em đi ăn thì có người dân qua nài nỉ mời bác sĩ đi ăn đầy tháng, em bé này do chính Hùng đỡ sanh vào tháng

trước. Hùng dẫn em đi ăn, nhưng chỉ nhấp môi ly rượu chứ không uống vì chiều còn hẹn với bệnh nhân đến thay băng. Em rất phục Hùng, vì cùng ra trường khoảng 2 năm như nhau, mà Hùng có thể xử trí đủ thứ bệnh hết, do trên đảo chỉ có Hùng là bác sĩ. Bạn ấy mang theo nhiều tài liệu tra cứu và ứng dụng ngay, trông Hùng thật vững vàng. Còn em, do làm ở bệnh viện lớn có nhiều đàn anh, đàn chị, nên nhiều khi không dám tự quyết định, nên bản lĩnh thua bạn nhiều.

- Trời đất, sao những chuyện này em không viết, nó nói lên hoàn cảnh làm việc của Hùng, sự ham học, tính cầu tiến và bản lĩnh của Hùng nữa.

- Vậy hả chị? Vậy mà em cứ tưởng phải viết chuyện gì cao xa lắm.

- Mà em kể tiếp đi, còn gì lý thú không hả em?

- Làm xong buổi chiều, Hùng nhận dạy kèm miễn phí cho một cô bé xinh xắn chuẩn bị ôn thi vào đại học. Hai thầy trò họ ngồi dưới ngọn đèn vàng trước sân, trên đầu là vầng trăng rằm sáng vàng vạc, ngoài kia sóng nước rì rào...

- Em làm nhà văn được rồi luôn, chứ đừng nói là nhà báo, mau ghi lại kéo quên.

- Đêm hôm ấy, khoảng 4 giờ sáng, có một sản phụ đến gõ cửa Trạm Y tế, Hùng vội thức dậy khám, định đỡ sanh nhưng chẩn đoán thấy đây là ca khó, Hùng vội liên hệ ghe máy đưa sản phụ vào đất liền, Hùng cũng đi theo để theo dõi.

- Thật là một ngày đầy ắp sự kiện, nói lên tinh thần phục vụ nhân dân quên mình của người thầy thuốc trẻ. Chị nghĩ rằng với tựa đề: “Một ngày của người thầy thuốc trẻ ở xã đảo”, em có thể kể lại câu chuyện này, thêm vào chút ít cảm xúc của riêng

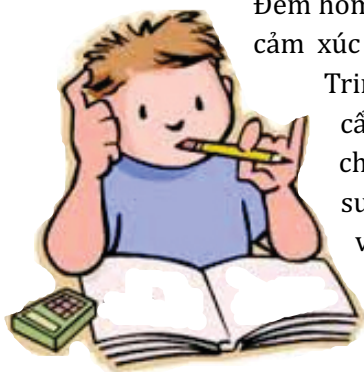
mình là thành bài viết hay rồi. Em hãy cố gắng.

Ghi nhớ: Khi viết bài nên chú ý:

Khai thác tình tiết, sự kiện làm nổi bật công việc, tính cách của nhân vật chứ không chỉ là nhận xét chủ quan.

Sắp xếp bài viết theo trình tự thời gian hoặc những sự kiện nổi bật nhất.

5. Hoàn thành bài viết

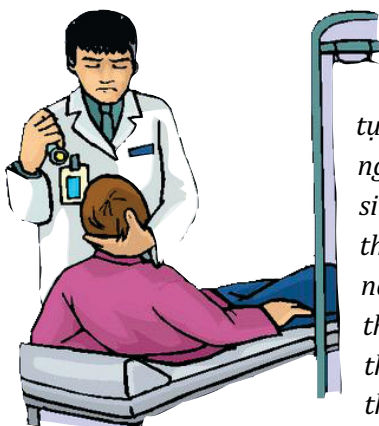
Đêm hôm ấy, Trung viết một mạch theo dòng cảm xúc của mình đúng như những gì chị Trinh đã khuyến khích. Viết xong, Trung cẩn thận đọc lại bài viết, chỉnh sửa lỗi chính tả, sửa lại câu cú, từ ngữ cho thật suôn sẻ. Sáng hôm sau, Trung mang bài viết đến cho chị Trinh, lần này, chị hài lòng và hứa sẽ đăng bài trong số Bản tin Sức khỏe tháng tới. Bài viết của Trung như sau:

Một ngày của người bác sĩ trẻ ở xã đảo

Tàu cập bến xã đảo A sau 2 tiếng lênh đênh trên vùng nước lợ mênh mông. Tôi đeo ba lô lên bờ, khẽ nhíu mày trong ánh nắng chói chang, hỏi người trên bến đường đến Trạm Y tế xã nơi bác sĩ Hùng, bạn tôi đang làm việc. Hai cô chú có nét mặt chân chất liền niềm nở: “Bác sĩ Hùng hả? Đi hết con đường đất đỏ này là tới

Trạm, hôm nay bác Hùng có làm việc đó. Người dân ở đây ai cũng biết bác sĩ hết.”

Tôi đến Trạm Y tế, thấy có nhiều người đang chờ khám, Hùng đang bận tiếp bệnh nhân, khẽ gật đầu chào tôi và phân bua: “Thông cảm với mình nghe, mấy chú này sắp ra khơi đánh cá, nên phải khám và cho họ 1 số thuốc cần thiết, sớm mai họ lên thuyền rồi.” Hùng bảo tôi ra sau Trạm rửa mặt nghỉ ngơi, nhưng thấy bạn bạn rộn, tôi vội lấy ra chiếc áo blouse trắng và ống

nghe, máy đo huyết áp mang theo để phụ giúp bạn. Nhìn Hùng ân cần dặn dò từng bệnh nhân, giọng nói tự tin có pha tiếng địa phương ở đảo nghe lạ tai, tôi không còn nhận ra cậu sinh viên trắng trẻo, khá nhút nhát thời đi học nữa, nay bạn tôi da dẻ sạm nắng, thân hình rắn chắc, đặc biệt là thái độ thật vững vàng tự tin như một thầy thuốc lâu năm. Tôi ngạc nhiên thấy bạn hiểu rõ tập tục, thói quen ăn uống của người đi biển như uống nước

mắm để tăng chất đạm, ngâm tép tươi cho đỡ khát... mà người ở nội thành như tôi khó mà biết được. Tuy đông bệnh nhân, nhưng bạn tôi luôn khám và dặn dò kỹ từng người, không bỏ sót một ai.

Ngoài 12 giờ trưa, người khách cuối cùng ra về, Hùng cười: “Ở đây chỉ có mình và cô y tá Thanh, nhân sự thiếu nên công việc rất bận”. Vừa lúc đó, bác Tám, Chủ tịch xã đến mời Hùng đến nhà ăn đầy tháng đứa cháu nội do chính Hùng đỡ sanh mẹ tròn con vuông vào tháng trước. “Chà, cậu kiêm luôn bác sĩ sản khoa sao?” “Ừ, ở đây khoa nào mình cũng làm hết.” Thấy có tôi, bác Tám niềm nở mời đến ăn tiệc luôn.

Nhà bác Tám tụ tập đông đủ các cô chú anh chị đại diện Đoàn thể như Phụ nữ, Thanh niên, Hội phụ lão... vừa thấy Hùng, họ đều mừng rỡ chào đón và đòi cụng ly. Hùng lễ phép nói: “Dạ, nếu là lúc rảnh rỗi, tôi xin chiều ý mọi người, nhưng chiều hôm nay, tôi có hẹn với vài bệnh nhân nên không dám uống rượu, chỉ xin nhấp môi thôi.” Bác Tám cười, gật gù: “Thằng này giỏi, làm việc có nguyên tắc. Ráng ở đây lâu, tao gả con gái cho, mà thấy bé

Tư con gái tao có đẹp mặn mèi không?” Cô Tư đang bưng mâm ra, nghe vậy đỏ mặt. Bác Tám tiếp: “Tui mong xã mình có nhiều thanh niên được như bác sĩ Hùng, làm việc hết mình, bệnh nhân cần là khám không kể giờ giấc.” Cô Hoa,

bên Hội Phụ nữ xã thêm: “Bác sĩ Hùng còn hay đi nói chuyện về sức khỏe như diệt lăng quăng, vệ sinh nhà cửa cho bà con nữa.”

Về tới Trạm, Hùng khám bệnh, thay băng cho vài người bệnh đã hẹn trước. Lúc ngưng tay, Hùng nói với tôi: “Về đây, đọc sách mới thấy những bài học của mình trong trường có chỗ dùng, ở đây xa quá, không lẽ cái gì cũng bắt người ta vô đất liền, mình giải quyết bệnh nào được thì làm ngay, nhờ vậy quen và có kinh nghiệm dần.” Nghe Hùng nói, tôi nghĩ đến mình, vì công tác trong bệnh viện lớn, có nhiều bậc đàn anh, nên nhiều khi không dám quyết định, sợ sai, rõ ràng bây giờ bản lĩnh hành nghề của tôi không bằng người bạn ở vùng đảo xa. Tôi liền hỏi một câu đã giữ trong lòng mấy năm nay:

- Hỏi thiệt cậu, sao hồi đó ra trường, cậu lại xung phong về xã

đảo mà không tìm việc ở thành phố?

- Phải nói, lúc đó mình có chút máu phiêu lưu, muốn thử sức trai, định đi thử xem sao. Nhưng khi về đây, mình thấy người dân rất cần có bác sĩ, càng làm mình càng thấy có ý nghĩa, lại ứng dụng được nhiều bài học ở nhà trường. Mình cũng đang ôn bài định học lên cao, nhưng chờ huyện cử thêm bác sĩ về bổ sung, ổn rồi mình mới dám đi học. Mà mình nghĩ rằng, học rồi vẫn nên làm gì đó giúp cho đảo A.

Hoàng hôn trên xã đảo thật yên bình, cũng là lúc Hùng dạy kèm miễn phí cho một cô học trò lớp 12 chuẩn bị thi vào đại học. Hùng nói, ở đây học đến cấp 3 rất thừa thớt, mà học rồi cũng ít ai có điều kiện thi đại học, nên em nào có quyết tâm học đại học, mình nên giúp đỡ. Hai thầy trò cặm cụi ôn bài dưới ánh đèn vàng trước sân Trạm Y tế, đèn hơi mờ thì đã có ánh trăng trên cao soi vằng vặc, còn có tiếng sóng rì rào ngoài biển vọng về. Trước quang cảnh ấy, tôi bỗng thăm “ganh tỵ” với bạn vì cuộc sống của bạn thật tràn đầy ý vị hàng ngày.

Đêm ấy chúng tôi trò chuyện rôm rả về thời sinh viên. Đến 4 giờ sáng, một gia đình đưa sản phụ sắp sanh đến gõ cửa Trạm Y tế. Hùng vội ra tiếp, sau khi chẩn đoán, biết là ca khó, anh liên hệ ngay ghe máy, và tự mình đưa sản phụ vào đất liền, sau khi vợ đã từ biệt tôi...

Trở về từ xã đảo A, lòng tôi trăn trở rất nhiều. Cuộc sống hiện đại cuốn rất nhiều người trong chúng ta vào vòng cơn áo gào

tiền, danh lợi, địa vị, đến nỗi họ có thể cho rằng những người có lý tưởng, chịu đựng hy sinh là bất bình thường! Nhưng tôi đã nhìn thấy một người bác sĩ bình thường nơi xã đảo, lại có cuộc sống đẹp, được nhân dân quý mến, và còn tận dụng thử thách của mình để trưởng thành hơn trong nghề nghiệp. Một ngày làm việc giản dị của bác sĩ Hùng thật nhiều nét đẹp của người thầy thuốc, của tuổi trẻ, có phải không các bạn?

Ghi nhớ

- * Sau khi hoàn thành bài viết, đọc lại và chỉnh sửa câu, từ, lỗi chính tả.
- * Có thể nhờ người khác đọc và góp ý.

6. Bài viết đạt yêu cầu

Sau khi bài báo được đăng, ở bệnh viện, mọi người đã chuyền tay nhau đọc và khen ngợi. Đặc biệt họ rất ấn tượng về người bác sĩ trẻ nhiệt tình nhận công tác ở đảo xa, còn thiếu thốn về phương tiện vật chất. Trước đây, một số người tìm cách tránh né chủ trương trao đổi thầy thuốc với các tỉnh bạn để giúp nhau nâng cao nghề nghiệp thì bây giờ phong trào này đã được sự hưởng ứng tích cực của các thầy thuốc trẻ và có hiệu quả thiết thực hơn. Đoàn Thanh niên còn lên kế hoạch tổ chức một chuyến khám bệnh từ thiện và tặng quà cho xã đảo A để khích lệ bác sĩ Hùng.

Trung rất vui vì kết quả của bài báo, anh ngày càng phát huy khả năng viết của mình về nói về những đồng nghiệp quanh mình để nét đẹp Ngành Y được lan tỏa. Thế nhưng, do ý tưởng

vui của anh trong bài báo là “ganh tỵ” với ngày làm việc ý vị của bạn mà từ đó Trung “chết tên” là “Trung ganh tỵ”!

Ghi nhớ: Bài viết Người tốt việc tốt đạt yêu cầu:

Chân thật, nói được ý nghĩa của việc làm tốt của nhân vật.

Tạo ấn tượng tốt, có sức lan tỏa, có giá trị học tập, nêu gương.

Tài liệu tham khảo:

- Phóng sự và ký chân dung - Nguyễn Văn Hà - Khoa Báo chí và Truyền thông - Đại học Cần Thơ
- Kỹ thuật viết bài chân dung - baochivietnam.com.vn

Phần 5

XÂY DỰNG TIỂU PHẨM TRUYỀN THÔNG - GIÁO DỤC SỨC KHỎE

CN. Mai Lê Trân Châu

- * Tiểu phẩm trong giáo dục sức khỏe
 - * Xây dựng kịch bản tiểu phẩm
 - * Tập dượt tiểu phẩm
 - * Biểu diễn tiểu phẩm
 - * Một số lưu ý khác trong việc xây dựng tiểu phẩm
 - * Ứng dụng tiểu phẩm vào công tác giáo dục sức khỏe và các hoạt động khác
- * Kịch “Thầy thuốc không mặc blouse trắng”
- * Ca cảnh “Thầy thuốc không mặc blouse trắng”

1. Tiểu phẩm trong giáo dục sức khỏe

Được biết tại Hội thi truyền thông viên giỏi cấp thành phố kỳ này, đội vào vòng chung kết sẽ biểu diễn một tiểu phẩm về phòng chống dịch bệnh để xếp hạng, Phòng Truyền thông của Trung tâm Y tế Dự phòng quận bàn luận sôi nổi. Chị Thủy nói:

- Mình cũng có sắm vai để diễn các tình huống về sức khỏe, nhưng chỉ trong phạm vi lớp tập huấn thôi, kỳ này biểu diễn trên sân khấu lớn, phải đầu tư kỹ đó nghe.

- Làm nghiệp dư thì được, nhưng diễn cho đông người xem, có sơ suất gì người ta cười chết. - Chị Ngân cũng lo lắng.

Cô Ngọc chợt nảy ra một ý; “Hay là mình mời anh Minh làm cố vấn đi. Anh Minh nhiều lần chấm thi về thông tin cơ sở ở các phường trong quận, tuy chỉ chấm về chuyên môn y tế, nhưng anh ấy đã xem nhiều tiểu phẩm bên ngành văn hóa biểu diễn, chắc là có kinh nghiệm.”

Cả nhóm đến hỏi anh Minh. Anh Minh vui vẻ xung phong làm “quân sư quạt... máy” ngay.

- Các bạn à, tiểu phẩm là một thể loại có thể áp dụng rất hiệu quả trong truyền thông giáo dục sức khỏe vì tiểu phẩm nêu ra những tình huống cụ thể, lời chỉ dẫn rõ ràng, đặc biệt là những mâu thuẫn và cách giải quyết trong tiểu phẩm có thể giúp người xem và cả người diễn rút kinh nghiệm để giải quyết các vấn đề sức khỏe trong cuộc sống.

Chị Thủy nói: “Nhưng sợ mình là dân nghiệp dư, diễn không đạt.”

Anh Minh động viên:

- Có lần tôi đi chấm thi về thông tin cơ sở ở các Trung tâm cai nghiện, thì ở thành phố có cử một đội thông tin ở quận huyện tham gia giao lưu. Đội này có nhiều diễn viên chuyên nghiệp, đạo diễn cũng rất chuyên nghiệp, dàn dựng và diễn xuất rất có nghề, nhưng những tiểu phẩm khiến người ta ứa nước mắt là do các bạn ở trường cai nghiện diễn. Các bạn diễn rất chân thật, có những câu nói, tình tiết mà chỉ người “trong cuộc” mới có thể viết ra.

- Nghĩa là nếu tiểu phẩm của mình sát thực, chân thành thì vẫn có thể thu hút khán giả phải không anh? - Cô Ngân tự rút ra kết luận.

*** ***Ghi nhớ:***

Tiểu phẩm là một hình thức giáo dục sức khỏe rất thu hút và hiệu quả.

Tiểu phẩm nên được xây dựng sát thực tế, chân thành để tạo sự thu hút với khán giả.

2. Xây dựng kịch bản tiểu phẩm

a. Bắt đầu từ một sự kiện

Chị Ngọc nói: “Để có tiểu phẩm, bây giờ mình phải viết kịch bản trước, hay là anh Minh có kinh nghiệm thì viết cho tụi em diễn là được”.

- Anh nghĩ, chúng ta nên bàn bạc nội dung cho ổn thỏa rồi anh chấp bút viết thành kịch bản sẽ hay hơn. Vậy phòng Truyền thông tính chọn đề tài gì?

Chị Ngân đáp:

- Đề thi mà quận mình bắt thăm được là *phòng bệnh Tay chân miệng*.

- Được rồi, vậy để nói về bệnh tay chân miệng, thì các bạn thấy ở quận mình có vướng mắc gì về bệnh tay chân miệng, thí dụ bệnh xảy ra nhiều ở nhóm trẻ nào, do nguyên nhân gì, để mình nhắc nhở cho người dân biết.

Chị Thủy rành về vấn đề nhất nên nói luôn: “Ở trường mầm non thì chúng ta đã huấn luyện các cô giáo, bảo mẫu khá kỹ nên tỷ lệ bệnh ít, nhưng trẻ em ở gia đình thì lại mắc bệnh này nhiều, dù các em chưa đến trường. Nguyên nhân là do các gia đình này chưa chú trọng làm vệ sinh nhà cửa, khử khuẩn đúng cách, nên có nhiều ca mắc bệnh ở một khu phố, một dãy nhà.”

- Được, vậy chọn vấn đề là các bà mẹ chưa quan tâm phòng bệnh đúng cách nên trẻ em mắc bệnh.

Chị Ngân thêm: “Nhưng mình cũng nên nêu vai trò của cộng tác viên phòng chống dịch, như thanh niên, phụ nữ, giáo viên... họ rất nhiệt tình đi vãng gia, nhắc nhở từng nhà, nhưng vẫn còn nhiều người chưa hiểu công việc của họ, nên thờ ơ, nói nặng nhẹ nữa.”

- Anh đồng ý với Ngân. Vậy sự kiện của mình cũng liên quan

đến cộng tác viên phòng chống dịch nữa.

*** **Ghi nhớ:**

Khi viết kịch bản, trước hết cần xác định vấn đề, sự kiện chính cần thể hiện, càng gần gũi với điều kiện địa phương càng tốt.

b. Xác định tính cách nhân vật

Anh Minh lấy sổ tay ra ghi chép, nói:

- Kịch thì phải có nhân vật. Các bạn thấy mình nên có những nhân vật nào? Từng nhân vật phải có tính cách riêng, tiêu biểu để khi viết kịch bản, ngôn ngữ, giọng điệu của họ phải thể hiện cho ra tính cách đó.

Chị Thủy cười: “Trước hết phải có vai bà mẹ có con nhỏ mà không chịu lo phòng bệnh tay chân miệng, tôi tình nguyện đóng vai này cho”.

Chị Ngọc phụ họa: “Ngoài bà mẹ, nên có luôn 1 bà ngoại, hay bà nội gì đó cũng cho rằng mình biết cách chăm sóc trẻ nên thờ ơ, không chịu tìm hiểu kiến thức mới. Chỉ cần 2 phụ nữ và 1 con vịt, ủa quên 1, 2 em bé là có chuyện rồi.”

Anh Minh băn khoăn: “Coi như đây là 2 nhân vật “phản diện”, vậy phe phản diện nặng ký à nghen, còn ai là nhân tố tích cực, vai cộng tác viên y tế đó, ai đóng? Chị Ngân được không?”

- Em hay quên trước quên sau lắm, hổng dám đóng vai chính đâu. Em có ý kiến này, mời chị Hương, cộng tác viên phòng chống dịch ở phường 5 đó, vừa là người thật việc thật, mà chị có tài thuyết phục bà con lắm.

Chị Thủy bổ sung: “Lúc nãy chúng ta có nhắc tới vai trò của

Đoàn thanh niên, nên mời thêm một hai em bên Đoàn thanh niên, như em Công chẳng hạn.”

Anh Minh ghi nhận hết: “Vai diễn thì cũng khá ổn rồi đó. Mọi người có muốn nhân vật có tính cách gì đặc biệt không? Và mối quan hệ nữa, giữa các nhân vật có thêm quan hệ với nhau thì càng có nhiều chuyện để nói.”

Chị Ngọc nói: “Vậy tôi đề nghị cho Công làm... con trai tôi, để tôi ngăn cản nó làm công tác phòng chống dịch, càng có chuyện nói hơn”.

Chị Thủy nảy ra một ý: “Về chị Hương, thí dụ cho mọi người chỉ biết chị ấy là người độc thân, nhiệt tình làm công tác phòng chống dịch, nhưng thiệt ra chị ấy từng có chồng con, nhưng con chết vì bệnh tay chân miệng, ly dị chồng nên mới thiết tha với công tác xã hội.” “Coi bộ chị Thủy có coi cải lương nhiều, nên tình tiết đưa ra rất lâm ly, lấy nước mắt người ta được, duyệt luôn”. - Anh Minh đùa nhưng ghi nhận rất kỹ.

***** Ghi nhớ:**

- Xác định các nhân vật trong tiểu phẩm. Các nhân vật phải có liên quan đến tình tiết, sự phát triển của tiểu phẩm.

- Mỗi nhân vật cần có tâm lý riêng, ngôn ngữ riêng.

c. Phân cảnh

Anh Minh tiếp tục: “Để có kịch, mình phải xác định chuyện này xảy ra ở những địa điểm nào, mỗi địa điểm có thời gian nhất định gọi là *cảnh* kịch. Ngoài ra, khi các nhân vật bước ra sân khấu hoặc rời khỏi sân khấu thì gọi là *màn*, có nhân vật mới là có tình tiết, sự kiện mới.”

Chị Thủy lẩm nhẩm: “Thí dụ cảnh đầu ở nhà em, cô Hương tới, khuyên em khử khuẩn, mà em hổng nghe. Con em bệnh, em bồng con chạy lên Trạm Y tế, rồi được chuyển lên bệnh viện. Em Công đến nhà em chỉ dẫn làm vệ sinh, khử khuẩn...”

- Thủy ơi, nghe em kể, chắc tiểu phẩm của mình tới 5-6 cảnh lận, nên nhớ thời gian mà ban tổ chức cho có 7 phút thôi, nhiều cảnh đó, nội dọn đồ cũng hết giờ mà lại có nhiều thời gian chết. Có thể nào tìm một địa điểm cho tất cả các nhân vật đều có thể gặp nhau không?

Chị Ngân rụt rè: “Ở đâu mà ai cũng gặp nhau? Hổng lẽ ở ngoài đường?”

Anh Minh nói: “Gần như ngoài đường, nhưng là công viên được không? Bà mẹ, bà ngoại đưa bé ra chơi, những người khác cũng có thể hẹn nhau ở đó bàn công việc...”

- Nhất trí, ra công viên đi!

*** **Ghi nhớ:**

Cảnh là địa điểm và thời gian quy định trên sân khấu để cho một số sự kiện diễn tiến.

Màn là khi có thêm nhân vật mới, hoặc bớt đi nhân vật cũ.

Cần nhắc chọn cảnh hợp lý, có sự kiện mới có cảnh, nếu tiểu phẩm ngắn nên chọn ít cảnh.

d. Bố cục tiểu phẩm

Anh Minh nói: “Có nhân vật, cảnh rồi, bây giờ mình sắp xếp câu chuyện cho có thứ tự nghe. Anh gợi ý đoạn *mở màn*, bà ngoại Ngọc và mẹ Thủy đưa bé ra chơi công viên.

Sự kiện xảy ra khi họ gặp cô Hương đi ngang mời họ tối nay đến nghe nói chuyện về bệnh tay chân miệng nhưng họ đều tìm cách từ chối. Hương nhắc đến sự nguy hiểm của bệnh, nhắc vấn đề vệ sinh hàng ngày, khử khuẩn hàng tuần, nhưng họ đều viện cớ này cớ nọ không làm, còn nói cạnh khỏe rằng Hương là người độc thân, không có kinh nghiệm nuôi con.”

- Chà, anh Minh chỉ kể thôi mà thấy có *mâu thuẫn*, lời qua tiếng lại rồi đó.

- Ngân nói đúng, là kịch thì phải có *mâu thuẫn*, *mâu thuẫn* xảy ra khi có sự bất đồng ý kiến, người khuyên nên làm, kẻ lại không muốn làm, người cho ý kiến này là đúng, người khác lại cho là sai. *Mâu thuẫn* càng lúc càng tăng cao thì sẽ dẫn đến *thất nút* kịch.

Chị Ngọc hỏi: “Vậy kịch của mình thất nút ở chỗ nào?”

- Để anh kể tiếp. Sau đó cô Hương, bác sĩ Châu, cô giáo Ngân, em Công gặp nhau cùng bàn bạc ra quân phòng chống bệnh tay chân miệng, nhưng chị Ngọc ra, không cho Công tham gia, dù mọi người cố khuyên.

- Thêm mâu thuẫn rồi đó, mà nút thất chưa?

- Chưa đâu em. Lúc đó Hương thấy thái độ gay gắt của chị Ngọc mới kể lại chuyện đời mình, khuyên chị Ngọc nên quan tâm đến việc phòng bệnh.

- Ủa, vậy là mâu thuẫn được giải quyết luôn rồi, nút thất ở đó hả anh Minh?

- Anh nói là chưa mà. Ngay lúc đó, chị Ngọc phát hiện cháu ngoại mình sốt cao, Bác sĩ Châu khám nói là bệnh tay chân miệng, Hương đưa chị Ngọc và bé đi bệnh viện. Còn cô Thủy cũng phát hiện con mình có biến chứng nặng của bệnh tay chân miệng, cũng được đưa đi bệnh viện luôn. Không khí rất căng thẳng, dồn dập, đó, thất nút là ở chỗ vì không phòng bệnh nên bệnh tay chân miệng đã xảy ra ở 2 gia đình.

Chị Ngân gật gù: “Dạ, em hiểu rồi, khi căng thẳng lên cao chính là giai đoạn thất nút. Còn mở nút ở chỗ nào?”

Anh Minh nói: “Mọi người trải qua kinh nghiệm này mới thông cảm, quý trọng Hương. *Kết thúc ở chỗ mọi người cùng góp phần vào việc phòng chống dịch bệnh.*”

- Vậy là có kịch rồi, hoan hô anh Minh.

- Tiểu phẩm này phục vụ truyền thông, thời lượng ngắn nên cốt chuyện đơn giản, nhưng không nhất thiết lúc nào cũng có “happy end” (kết thúc đẹp). Có thể có những kết thúc để lại nỗi day dứt cho mọi người. Thí dụ, anh có đi chắm thi tiểu phẩm phòng chống ma túy, có một câu chuyện kể về người cha làm nghề sửa xe đạp vì muốn có tiền nuôi con mà tham gia bán heroin, kết cuộc anh bị bắt trước mặt đứa con nhỏ, gọi theo anh thăm thiết. Kết thúc này như một lời cảnh báo, nếu ham lợi nhỏ mà vướng vào ma túy có thể làm tan nát cả gia đình.

- Xem ra viết kịch bản không khó lắm hả anh Minh.

- Nhưng khi viết phải chú ý, các sự kiện, mâu thuẫn phải được thể hiện qua lời nói, hành động kịch, nếu không có hành động mà chỉ nói qua nói lại thì sẽ gây nhàm chán. Lời thoại kịch thì phải thể hiện sự kiện, tâm lý, mâu thuẫn, chứ chỉ giao đãi như chào hỏi, nói trời nói đất thì cũng sẽ làm loãng tiểu phẩm.

***** Ghi nhớ:**

- Bố cục kịch bản gồm: mở màn, sự kiện, mâu thuẫn, thắt nút, mở nút và kết thúc.

- Các sự kiện phải có hành động kịch, lời thoại thể hiện sự kiện, tâm lý nhân vật.

3. Tập duyệt tiểu phẩm

Kịch bản hoàn thành, Phòng Truyền thông mời đủ các vai đến tập thử. Ai nấy vừa hồi hộp, vừa vui thích.

a. Vị trí các nhân vật trên sân khấu

Chưa có kinh nghiệm, nên mọi người đứng ngòai loạn xạ, rối

cả mắt. Còn Công thì rụt rè... đứng nguyên một chỗ. “Đạo diễn” Minh phải can thiệp:

- Các bạn chú ý, vai diễn nào quan trọng nhất trong màn kịch thì chiếm vị trí trung tâm, các vai phụ họa thêm thì đứng bên

trái, bên phải, có thể lùi về phía sau. Cô Hương tiến lên gần khán giả vì cô nói một đoạn dài về bệnh Tay chân miệng, phải để khán giả chú ý đến cô.

Chị Thủy nêu ý kiến: “Em thấy có khi nhân vật đứng 1 phía sân khấu, đèn tắt hết, chỉ chiếu vào người đó, là có ý nghĩa gì hả anh Minh?”

- Thường lúc đó nhân vật tự sự, diễn xuất tâm lý, hay hồi tưởng, đèn tắt cũng có thể tập trung vào nhân vật, cũng có thể chuẩn bị... chuyển cảnh.

Đang diễn, chị Ngọc nói chuyện với cô Hương nhưng quay lưng lại. Anh Minh gọi: “Chị Ngọc quay ra đi, có thể đứng hơi nghiêng, nhưng đừng quay lưng lại với khán giả, đây là điều không nên làm trên sân khấu.”

- Ủa, vậy diễn kịch, không được quay lưng về phía khán giả hả anh?

- Thường là vậy. Nhưng có khi, người ta chưa muốn cho nhân vật nào đó lộ diện, hoặc họ đang suy nghĩ thì có thể quay lưng. Nghĩa là chỉ cố ý quay lưng nếu có ý nghĩa đặc biệt về diễn xuất, chứ không nên vô tình quay lưng.

*** **Ghi nhớ:**

1

Nhân vật trọng tâm trong màn diễn đứng ở vị trí trung tâm, các nhân vật khác đứng xung quanh, có thể lùi về sau.

2

Nhân vật đứng một phía sân khấu một mình khi tự sự, hồi tưởng.

3

Không quay lưng phía khán giả, trừ khi có ý nghĩa về diễn xuất.

b. Cảnh trí, đạo cụ

Chị Ngân nói: “Ngoài công viên, mình có nên bày mấy cái ghế giả làm băng đá không anh?”

Anh Minh đáp: “Để coi, cái ghế đó có giúp ích gì trong diễn xuất hay không, nếu không có tác dụng gì thì không cần. Nhiều nơi khi diễn tiểu phẩm đem quá nhiều bàn ghế lên sân khấu, che hết người diễn, lại khiến người diễn ngồi mãi một chỗ, không sinh động. Anh thấy cảnh trí nên thật gọn nhẹ, nghiên cứu thêm những gì có giá trị truyền thông để tăng hiệu quả kịch.”

- Thí dụ làm panô bằng vải nhẹ ghi thông điệp phòng chống tay chân miệng có được không?

- Rất hay. Ngoài công viên có panô là hợp lý rồi. Anh đề

ngộ thêm, về đạo cụ, thay vì cô Thủy, bà Ngọc bỗng em bé thì nên đẩy xe nôi, có búp bê trong đó, để khi cần thì di chuyển, diễn xuất thoải mái hơn.

Công nêu ý kiến: “Chị Hương cần có xe để lát nữa chở... má em đi bệnh viện. Mà đem xe máy lên thì nặng lắm, khó chạy nữa. Em sẽ dán giấy thủ công biến cái xe đạp thành xe gắn máy cho chị Hương làm đạo cụ.”

*** ***Ghi nhớ:***

Với tiểu phẩm, cảnh trí nên gọn nhẹ, có tính tượng trưng, hỗ trợ tốt cho diễn xuất, chứ không ngăn cản diễn xuất.

Chuẩn bị đạo cụ hỗ trợ diễn xuất cho thêm sinh động.

c. Thể hiện tiếng nói, cảm xúc trên sân khấu

Khi tập dượt, anh Minh luôn miệng nhắc mọi người nói to và rõ:

- Nói trên sân khấu phải tròn vành rõ chữ, đừng nói nhanh quá, cần ngắt câu đúng chỗ, nhấn nhá các ý quan trọng thì khán giả mới nghe được.

Công đùa:

- Nhưng rủi trong kịch có vai nói... cà lăm, nói ngọng thì sao?

- Dĩ nhiên là mình diễn cho ra vai đó, nhưng cũng nói sao cho

người ta đoán ra được, hoặc có người tìm cách khéo léo giải quyết những từ không rõ đó.

Đoạn bà Ngọc và cô Thủy nói nhỏ không cho Hương nghe, anh Minh nói:

- Tuy là nói nhỏ, nhưng mình giả bộ kề gần nhau, mà tiếng nói đủ cho khán giả nghe, chứ không phải nói nhỏ thật, diễn kịch mà.

Tới đoạn con chị Thủy bị bệnh tay chân miệng, chị bù lu bù loa làm ai nấy bật cười. Anh Minh động viên: “Thủy có khiếu diễn xuất, nhưng em nên tiết chế lại, không nên quá lối sẽ gây phản cảm.” Anh nói thêm: “Diễn hài hước hay tạo xúc động không nên cường điệu quá sẽ không có duyên đâu. Nhưng các bạn cứ phát huy để vở diễn sinh động hơn.”

***** Ghi nhớ:**

- Tiếng nói sân khấu cần to, rõ, thể hiện tâm lý, cảm xúc nhân vật. Không nên nói quá nhanh, dù nói nhỏ cũng đủ cho khán giả nghe.

- Các cảm xúc vui buồn thể hiện đúng mực, không quá lối.

d. Làm nổi bật các chi tiết

Đoạn đầu cô Thủy và bà Ngọc gặp nhau, anh Minh dặn: “Hai bà cho hai em bé bắt tay, chạm vào nhau, đây là nguyên do về sau các bé bị bệnh Tay chân miệng. Có chi tiết này về sau khán giả sẽ hiểu rõ về đường lây bệnh hơn.”

Đoạn bà Ngọc hối Công lấy xe chở bà đi bệnh viện, Công nói không có xe vì người chị đã lấy đi trước. Anh Minh hướng dẫn: “Em nói thêm ý này. Má em bảo lấy xe, em “dạ” rồi định đi, nhưng chợt nhớ nên quay lại “Ủa quên, chị Hai lấy xe đi rồi”, như vậy sẽ có duyên hơn.”

***** Ghi nhớ:** *Diễn xuất kỹ các chi tiết để tăng tính sinh động, hành động kịch.*

e. Trang phục

Tập duyệt tương đối trôi chảy, mọi người bàn bạc về trang phục để cho hợp với tính cách nhân vật. Bác sĩ Châu đương nhiên là mặc blouse trắng rồi, Công mặc áo đoàn Thanh niên, riêng cô Ngân “chơi sang” may mới một bộ áo dài nền nã cho ra vẻ cô giáo, còn chị Thủy mua một bộ tóc giả, cho xứng với vai bà mẹ trẻ có con đầu lòng!

***** Ghi nhớ:** *Chuẩn bị trang phục, hóa trang phù hợp.*

4. Biểu diễn tiểu phẩm

a. Chuẩn bị

Trước ngày diễn, anh Minh dẫn cả nhóm đến Trung tâm Truyền thông - Giáo dục Sức khỏe “chạy đường dây”. Anh hỏi kỹ Ban tổ chức sắp xếp bao nhiêu micro không dây, nhờ vậy đã kịp thời bổ sung đủ số micro cho các diễn viên. Anh cũng liên

hệ với bộ phận ánh sáng, nói ý định của mình về vấn đề chiếu sáng, đoạn nào mở đèn, đoạn nào tắt đèn chỉ chiếu vào một người...

Anh còn dặn dò mọi người sắp xếp lại vị trí cho đúng với kích thước của sân khấu tại Trung tâm.

***** Ghi nhớ:** *Trước khi diễn, nên rà soát các khâu kỹ thuật âm thanh, ánh sáng, vị trí nơi biểu diễn để buổi diễn được thành công.*

b. Biểu diễn

Cơ quan điều một chiếc xe 16 chỗ để nhóm kịch chở đạo cụ và tập trung cho đúng giờ. Anh Minh cử thêm một người giữ đạo cụ, phong màn, dặn phải kiểm tra đủ số, không được bỏ sót món nào. “Thiếu món nào là... bẽ show đó nghe, kiểm không ra đâu.”

Giờ diễn bắt đầu, cô Thủy hơi hồi hộp nên nói thiếu một câu, cô lanh trí bổ sung ngay sau câu nói của Hương, và tiểu phẩm vẫn tiến hành trôi chảy.

***** Ghi nhớ:**

Chuẩn bị tốt đạo cụ, phong màn đầy đủ, có người giữ dụng cụ, tránh thất thoát.

Diễn viên tập hợp đúng giờ.

Linh hoạt, ứng biến khi có trục trặc trong lúc diễn, phối hợp với bạn diễn tốt.

5. Một số lưu ý khác trong việc xây dựng tiểu phẩm

Vở diễn của Trung tâm Y tế Dự phòng quận đã đạt giải nhất trong bầu không khí hân hoan của mọi người. Ôm “cúp” về, ngồi trên xe, mọi người tiếp tục nói về nhận xét của Ban Giám khảo đối với các đội dự thi.

a. Phát ngôn của nhân vật

Đối với một đội, dùng hình tượng con muỗi vằn để nói về bệnh sốt xuất huyết, tuy rằng diễn xuất duyên dáng, hóa trang công phu, nhưng chỉ được tặng giải khuyến khích, anh Minh nhắc lại lời Ban Giám khảo:

- Muỗi vằn gây bệnh sốt xuất huyết, là đối tượng chúng ta phải tiêu diệt, nhưng lại xuất hiện trong hình dáng đáng yêu, nói chuyện phòng bệnh, thành ra thái độ của khán giả sẽ khá mâu thuẫn, không lẽ nên... yêu con muỗi vằn? Đây là điều cần lưu ý, nhân vật phản diện khi nói về phòng bệnh phải ra giọng điệu của “kẻ ác” như sợ sệt, căm tức chứ không thể “dễ thương” được. Đây là một nguyên tắc trong truyền thông.

*** **Ghi nhớ:**

Ngôn ngữ nhân vật thống nhất với tính cách nhân vật đó.

Chú ý khi dùng nhân vật phản diện để truyền thông.

b. Nghệ thuật và khoa học

Chị Ngân nói: “Em thấy có đội “giảng bài” chuyên môn hơi nhiều, thiếu hành động kịch, nếu đem về diễn tại cộng đồng, bà con sẽ không thích.”

Anh Minh gật gù: “Đúng vậy, đã dùng hình thức tiểu phẩm thì nghĩa là ta muốn tác động vào tình cảm, cảm xúc của người nghe, thì nên nhẹ nhàng, lồng ghép chuyện đời vào câu chuyện sức khỏe, không quá “hàn lâm”, nếu muốn nói về y tế sâu hơn thì dùng hình thức khác như nói chuyện sức khỏe chẳng hạn.”

- *Tiểu phẩm tác động đến người xem bằng cách khơi dậy tình cảm, cảm xúc.*
- *Tránh giảng bài trong tiểu phẩm.*

c. Tránh tự nhiên chủ nghĩa, phản cảm

Châu tò mò: “Hồi nãy, em nghe giám khảo nói, không nên tự nhiên chủ nghĩa, gây phản cảm, là sao hả anh Minh?”

- À, thí dụ một số hành động kịch “thô” như lôi, kéo, lời thoại quá thô tục, dễ gây xúc phạm người xem, thì khi xây dựng tiểu phẩm nên tránh.

***** Ghi nhớ:**

Tránh các hành động, lời thoại thô tục, gây phản cảm

6. Ứng dụng tiểu phẩm vào công tác giáo dục sức khỏe và các hoạt động khác

Ban giám đốc rất phấn khởi trước kết quả thi tiểu phẩm của nhóm diễn viên nghiệp dư, và đề nghị Phòng Truyền thông lên lịch biểu diễn tiểu phẩm này ở một số địa bàn trong quận.

Anh Minh nói:

- Chúng ta có thể kết hợp biểu diễn tiểu phẩm và nói chuyện

sức khỏe, hay tổ chức thảo luận sau khi biểu diễn để mọi người nắm vững hơn về cách phòng bệnh tay chân miệng.

Chị Ngọc hỏi: “Nếu thảo luận thì mình nên đặt câu hỏi như thế nào?”

Anh Minh hướng dẫn: “Câu hỏi có thể phân làm 3 nhóm:

- *Mở đầu*: Có chuyện gì đã xảy ra trong tiểu phẩm này? Vì sao lại có chuyện đó?

- *Phân tích*: “Nhân vật làm vậy là đúng hay sai? Hành động hợp lý là hành động như thế nào?”

- *Liên hệ thực tế*: Nếu là anh chị thì sẽ hành động ra sao? Ở chỗ mọi người có vấn đề tương tự không? Giải quyết như thế nào?

Nghĩa là, mượn tiểu phẩm để tìm hiểu sâu hơn về vấn đề sức khỏe, mà nhờ có câu chuyện nên mọi người cũng dễ dàng thảo luận, cho ý kiến hơn.

Nói đến đây, chị Mộng Huyền bên Công đoàn đến gặp tác giả Minh xin phép chuyển thể tiểu phẩm ra thành ca cảnh, có lồng các bài dân ca kiểu “Làng trong phố, phố trong làng” trên tivi để đi thi văn nghệ Công đoàn. Anh Minh rất vui và đưa kịch bản ngay..

Vở ca cảnh cùng đề tài cũng đạt giải đặc biệt tại Hội nghị văn

nghệ ở quận. Đặc biệt, Công đoàn có thu hình lại đem về cho mọi người xem. Phòng Truyền thông liền phát huy sáng kiến ngay: dựng tiểu phẩm rồi thu hình làm phương tiện hỗ trợ cho các buổi giáo dục sức khỏe tại cộng đồng.

*** **Ghi nhớ:**

Tiểu phẩm có thể biểu diễn tại cộng đồng, phối hợp với nói chuyện sức khỏe, thảo luận.

Có thể thêm dân ca cải biên, nhạc cho sinh động hơn.

Thu hình hoặc thu thanh các tiểu phẩm để sử dụng nhiều lần.

Đây là tiểu phẩm của nhóm, đính kèm luôn vở ca cảnh đã được chuyển thể để các bạn tham khảo.

A. Kịch:

“Thầy thuốc không mặc blouse trắng”

Các vai:

1. Chị Hương
2. Bác sĩ Châu
3. Thím Hai
4. Chị Năm
5. Cô giáo Ngân
6. Công (con của thím Hai)

CẢNH Ở CÔNG VIÊN

(Thím Hai và Cô Năm đẩy xe đưa bé đi dạo công viên)

Cô Năm: Thím Hai, bé Khoai Tây khỏe không?

Thím Hai: Khỏe. Còn bé Nhím thì sao?

Cô Năm: Cũng khỏe, Ý, bé Nhím với bé Khoai Tây nhìn nhau kìa. Thím Hai, mai mốt tụi nó lớn lên tui với thím làm thông gia được à.

Thím Hai: Sao, Khoai Tây chịu không, bắt tay ôm hun Nhím cái coi *(Bồng bé Nhím co kè sát bé Khoai Tây)*

Hương: *(Đi xe máy tới)* Chào thím Hai, chào chị Năm.

Thím Hai: Ủa cô Hương đi đâu đây?

Hương: Bác sĩ Châu phân công cho tôi đi mời bà con tối nay lên Hội trường Ủy ban nghe nói chuyện về

phòng ngừa bệnh Tay chân miệng, có bác sĩ ở trên Trung tâm Truyền thông - Giáo dục Sức khỏe về nói đó.

Thím Hai: Tôi già rồi, có nghe cũng không nhớ gì đâu, vớ lại tui phải giữ thẳng cháu ngoại Khoai Tây, có rảnh đâu mà đi.

Cô Năm: Mấy vụ họp hành, toàn chồng em ảnh đi không hà, còn em thì mắc việc nhà.

Hương: Bệnh Tay chân miệng là bệnh của trẻ em dưới 5 tuổi, nguy hiểm lắm, nếu không phòng bệnh, rũi con nít mắc bệnh có thể tử vong đó.

Thím Hai: Cô Hương à, cô là người độc thân, cô biết gì chuyện chồng con mà nói. Tôi đã nuôi mấy đứa con, bây giờ nuôi cháu ngoại, cô đừng dạy khôn tôi.

Hương: Bệnh này, nguy hiểm lắm, có triệu chứng là sốt, có bóng nước ở tay chân, trong miệng, có khi ở móng nữa, lại dễ có biến chứng nặng. Mà bệnh dễ lây lắm, thí dụ như bé Nhím đây, chơi chung với bạn bị bệnh tay chân miệng là có thể bị lây bệnh.

Cô Năm: Nè, chị đừng trù con tôi bị bệnh chớ.

Hương: Tôi xin lỗi, tôi chỉ nói ví dụ thôi. Thím Hai à, gói Cloramin B bữa trước, em Công, con thím xin về, thím có khử trùng chưa?

Thím Hai: Nhà tôi sạch trơn, cần gì khử (*Đẩy xe bỏ về*)

Hương: Còn chị Năm...

Cô Năm: Cô Hương yên tâm, nhà tôi có xài cái gói bột này mà.

- Hương:** Vậy chị pha Cloramin B làm sao?
- Cô Năm:** Ờ... ở...thì... chồng tôi pha...
- Ngân:** *(Ra)* Chị Năm nói vậy thì hơi lạ à nghen. Chị ở nhà coi con, còn anh Năm đi làm suốt ngày, làm sao ảnh pha Cloramin B cho được.
- Cô Năm:** Chuyện nhà tôi, cô biết gì mà xen vào. Không tin thì thôi, tôi về à. *(Đi)*
- Ngân:** Chị Hương à, người ta không nghe, hay nghe mà không làm, thì làm sao mà phòng bệnh được.
- Hương:** Mưa dầm thấm lâu mà em, dần dần rồi bà con sẽ hiểu. Nếu mình không dẫn dò thì bệnh sẽ càng lan rộng.
- Ngân:** Thường có trường hợp bệnh rồi người ta mới biết, như lớp em có vài ca nhiễm, nên giờ đây ai nấy rất quan tâm tới bệnh tay chân miệng.
- Châu:** *(Ra với Công- Nói)* Chị Hương, cô giáo Ngân, mình bàn chuyện ra quân phòng chống dịch thứ bảy này đi.
- Công:** Dạ, đoàn Thanh niên tụi em sẽ vận động các bạn đến từng nhà có trẻ em dán tờ rơi hướng dẫn khử khuẩn và rửa tay lên tường để mọi người nhìn thấy là nhớ thông tin ngay.
- Châu:** Mình cũng cần tăng cường đến các hộ gia đình để nhắc lại về chuyện phòng bệnh.
- Ngân:** Còn Trường mầm non giữ vệ sinh cho học trò, nói chuyện với cha mẹ của bé.
- Châu:** Mọi người cứ theo phân công mà làm, nhớ báo lại tình hình thường xuyên nhé.

Thím Hai: *(Ra) Công, đi về coi chừng cháu, để má đi chợ. (Công dùng dằng, nhưng mọi người ra hiệu cho Công về)*

Châu: Thím Hai, cháu xin phép thím cho em Công tham gia chiến dịch phòng chống tay chân miệng kỳ này.

Thím Hai: Có giỏi thì mấy cô lo cho con mình đi, đừng lôi kéo con tôi.

Hương: Thím Hai, thím có biết vì sao tôi quan tâm đến bệnh tay chân miệng không?

Châu: Chị Hương, hay là chị đừng nói, sẽ thêm đau lòng.

Hương: Không, tôi phải nói thì mọi người mới hiểu. Thực ra thì tôi cũng từng có chồng và một đứa con gái nhỏ. Nhưng vì tôi không chú ý phòng bệnh nên con tôi mắc bệnh tay chân miệng và... ra đi. Tình cảm của vợ chồng tôi vì vậy mà đổ vỡ, rồi tôi dọn về đây sống.

Thím Hai: Xin lỗi cô Hương, tôi vô tình đã xúc phạm cô. Đừng giận tôi nghe.

Hương: Chính vì vậy, tôi làm cộng tác viên sức khỏe để giúp cho mọi người biết cách phòng bệnh cho gia đình, đừng gặp cảnh ngộ đau lòng như tôi.

Châu: Y tế luôn rất cần người có nhiệt tình như chị Hương.

Công: *(Ra, bồng em bé) Má ơi, sao Khoai Tây nóng quá vậy nè.*

Thím Hai: Trời ơi, sao kỳ vậy, thằng nhỏ hồi nãy còn khỏe mà.

Châu: Để cháu coi. Tay chân thẳng nhỏ có bóng nước nè. Coi chừng bệnh tay chân miệng.

Thím Hai: Chết, bệnh tay chân miệng... Công, lấy xe chở má vô bệnh viện.

Công: Dạ... ủa mà quên, hổng có xe vì chị Hai lấy xe đi công chuyện rồi.

Thím Hai: Biết tính sao đây, thôi ăn Khoai Tây chạy trước đã.

Hương: Tôi có xe, để tôi đưa giùm cho thím đến bệnh viện liền.

Thím Hai: Nhờ cô Hương giúp giùm cho tôi, cảm ơn cô nhiều lắm.

Hương: *(Nói)* Mình đi liền đi thím. *(Lên xe chở thím Hai đi)*

Châu: Ngân, em theo 2 người họ xem sao, chị về Trạm sắp xếp rồi sẽ đi vô bệnh viện sau.

(Cô Năm bồng bé Nhím chạy ra)

Cô Năm: Sao mà bé Nhím cứ giật run hoài vậy nè, cô Châu xem giùm có phải bệnh gì không?

Châu: Em thấy cháu có dấu hiệu biến chứng của bệnh tay chân miệng. Vô bệnh viện khám cho bé liền đi chị.

Ngân: *(Nói)* Chị Năm, để tôi đưa chị đi. *(Mọi người cùng đi)*

(NHẠC CHUYỂN THỜI GIAN - Hương ra)

Thím Hai: *(Đi sau, ngập ngừng)* Cô Hương, cảm ơn cô, nhờ có cô mà cháu tôi được cấp cứu kịp thời. Từ rày

về sau, tôi sẽ khử khuẩn đúng như cô dặn và rửa tay thường xuyên cho tôi và bé Khoai Tây nữa.

Cô Năm: Còn tôi cũng lau nhà hàng ngày, khử khuẩn hàng tuần rồi đó cô, còn ăn chín uống sôi nữa.

Hương: Dạ, mọi người biết cách phòng bệnh là tốt rồi.

Châu: *(Ra cùng với Ngân, Công)* Mọi người nói hay lắm. Thím Hai, cô Năm, tình hình bệnh tay chân miệng và một số bệnh khác còn diễn biến phức tạp lắm, mọi người hãy cảnh giác phòng bệnh, và không thể thiếu công sức của các thầy thuốc không mặc blouse trắng.

Mọi người: Thầy thuốc không mặc blouse trắng?

Châu: Phải, đó chính là cộng tác viên của các ngành, các cấp từ anh Phó chủ tịch Phường, Hội phụ nữ, Đoàn Thanh niên, bác tổ trưởng, tất cả là thầy thuốc không mặc blouse trắng góp sức cho công tác phòng chống bệnh đó.

Thím Hai: Gọi như vậy hay lắm.

Công: Chúng ta cùng chung tay giữ gìn sức khỏe cộng đồng.

Châu: Hãy chung tay mang lại bình an cho các bé, không để bệnh lây lan.

Hương: Phòng bệnh tốt hơn trị bệnh.

Thím Hai: Vì cháu con gia đình.

Cô Năm: Vì xóm thôn yên bình, ta hãy phòng bệnh.

Mọi người: Phải, đừng để bệnh tật đe dọa cuộc sống con em chúng ta.

B. Ca cảnh:**“Thầy thuốc không mặc blouse trắng”****Các vai:**

1. *Chị Hương*
2. *Bác sĩ Châu*
3. *Thím Hai*
4. *Chị Năm*
5. *Cô giáo Ngân*
6. *Công (con của thím Hai)*

CẢNH Ở CÔNG VIÊN

(Thím Hai và Cô Năm đẩy xe đưa bé đi dạo công viên)

Cô Năm: Thím Hai, bé Khoai Tây khỏe không?

Thím Hai: Khỏe. Còn bé Nhím thì sao?

Cô Năm: Cũng khỏe, Ý, bé Nhím với bé Khoai Tây nhìn nhau kìa. Thím Hai, mai mốt tụi nó lớn lên tui với thím làm thông gia được à.

Thím Hai: Sao, Khoai Tây chịu không, bắt tay ôm hun Nhím cái coi *(Bồng bé Nhím co kể sát bé Khoai Tây)*

Hương: *(Đi xe máy tới)* Chào thím Hai, chào chị Năm.

Thím Hai: Ủa cô Hương đi đâu đây?

Hương: Bác sĩ Châu phân công cho tôi đi mời bà con tối nay lên Hội trường Ủy ban nghe nói chuyện về phòng ngừa bệnh Tay chân miệng, có bác sĩ ở trên

Trung tâm Truyền thông - Giáo dục Sức

LÝ CON KHÍ

I/ Khỏe. Nói cho bà con nghe

Thím Hai: Tôi đây đã già rồi, có nghe cũng không nhớ gì
Tôi mắc giữ Khoai Tây, không đi được tối nay.

Cô Năm: II/ Còn em thì hồng húa, mấy vụ họp hành
phường ta
Chồng em ảnh đi không hà, còn em thì mắc việc
nhà
Phải lo cho Nhím đây, xin hẹn lại lần sau.

Hương: (Nói) Bệnh Tay chân miệng là bệnh của trẻ em
dưới 5 tuổi, nguy hiểm lắm, nếu không phòng
bệnh, rui con nít mắc bệnh có thể tử vong đó.

Thím Hai: Cô Hương à, cô là người độc thân, cô biết

LÝ TÔNG QUÂN (2 bài)

I/ Gì, chuyện chồng với con
Cứ rêu rao mĩa mai tôi hoài
Nhiều năm nuôi bầy con khờ lớn khôn
Bệnh con nít, tôi đây quá ư quen thuộc
Cô đừng lên lớp tôi, tôi không hề muốn nghe.

Hương: II/ Bệnh này, thật là hiểm nguy
Bóng nước tay chân miệng, sốt cao nhiều
Rồi gây thêm nhiều biến chứng liền tiếp theo
Cũng như bé Nhím đây, chơi chung với bạn
Thì dễ dàng lây lan, nhiễm bệnh liền đó nghe.

Cô Năm: (Nói) Nè, chị đừng trù con tôi bị bệnh chớ.

Hương: Tôi xin lỗi, tôi chỉ nói ví dụ thôi. Thím Hai à, gói
Cloramin B bữa trước, em Công, con thím xin về,

thím coi khử trùng chưa?

Thím Hai: Nhà tôi sạch trơn, cần gì khử (*Đẩy xe bỏ về*)

Hương: Còn chị Năm...

Cô Năm: Cô Hương yên tâm, nhà tôi có xài cái gói bột này mà.

Hương: Vậy chị pha Cloramin B làm sao?

Cô Năm: Ở... ở... thì... chờng tôi pha...

Ngân: (*Ra*) Chị Năm nói vậy thì hơi lạ à nghen. Chị ở nhà coi con, còn anh Năm đi làm suốt ngày, làm sao ảnh pha Cloramin B cho được.

Cô Năm: Chuyện nhà tôi, cô biết gì mà xen vào. Tôi về. (*Đi*)

Ngân: Chị Hương à, người ta không nghe, hay nghe mà không làm, thì làm sao mà phòng bệnh được.

Hương: Mưa dầm thấm lâu mà em, dần dần rồi bà con sẽ hiểu.

LÝ ĐƯƠNG ĐÊM

Nếu không ngăn chặn, bệnh càng tấn công

Các em thơ gặp nhiều thương tổn, thì lòng ta đau xót không nguôi.

Ngân: Bồi lớp em có vài ca nhiễm, nên giờ đây ai nấy quan tâm.

Châu: (*Ra với Công- Nói*) Chị Hương, cô giáo Ngân, mình bàn chuyện ra quân phòng chống dịch thứ bảy này đi.

Công: Dạ, đoàn Thanh niên tụi em sẽ vận động các bạn đến từng nhà có trẻ em dán tờ rơi hướng dẫn khử

khuẩn và rửa tay lên tường.

LÝ CHIM XANH (2 bài)

I/ Mong sao cho khắp nơi nơi tận tường thông tin
Luôn luôn thực hành cho đúng, phòng căn bệnh
này.

Châu: Nào ta nên nói cho gia đình, mình cùng nhau góp
tay
Nên cần chú ý thường làm vệ sinh.

Hương: **II/** Ta nên chung sức lo toan dẹp lùi nguy cơ

Công: Thanh niên lên đường hăng hái truyền thông
cộng đồng.

Ngân: Trường mầm non giữ cho học trò, phòng ca lây
nhiễm thêm.

Châu: Trong toàn khu phố, lưu ý nhà nhiều em thơ.

Thím Hai: *(Ra) Công, đi về coi chừng cháu, để má đi chợ.
(Công dùng dăng, nhưng mọi người ra hiệu cho
Công về)*

Châu: Thím Hai, cháu xin phép thím cho em Công tham
gia chiến dịch phòng chống tay chân miệng kỳ
này.

Thím Hai: Có giỏi thì mấy cô lo cho con mình đi, đừng lôi kéo
con tôi.

Hương: Thím Hai, thím có biết vì sao tôi quan tâm đến
bệnh tay chân miệng không?

Châu: Chị Hương, hay là chị đừng nói, sẽ thêm đau lòng.

Hương: Không, tôi phải nói thì mọi người mới hiểu. Thực
ra thì tôi cũng từng có chồng và một đứa con gái
nhỏ.

LÝ CHIỀU CHIỀU (2 bài)

I/ Nào ngờ con đã xa lìa tôi
Do ngày xưa, đã không biết phòng bệnh trước
Đã gây vỡ tan duyên lành.

Thím Hai: Buông mấy câu vô tình, xin cô đừng giận hờn tôi
Tôi xin lỗi cô Hương nhiều.

Hương: II/ Nguyện lòng tôi giúp cho bà con
Nên ngửa ngay, để cho con mình vui sống
Chớ nên giống tôi năm nào.

Châu: Y tế luôn rất cần, bao người nhiệt tình như Hương
Chung tay giúp cho dân lành.

Công: (Ra, bông em bé) Má ơi, sao Khoai Tây nóng quá
vầy nè.

Thím Hai: Trời ơi, sao kỳ vậy, thằng nhỏ hồi nãy còn khỏe
mà.

Châu: Để cháu coi. Tay chân thằng nhỏ có bóng nước nè.
Coi chừng bệnh tay chân miệng.

Thím Hai: Chết, bệnh tay chân miệng... Công, lấy xe chở má
vô bệnh viện.

Công: Dạ... ủa mà quên, hỏng có xe.

LÝ CÁI MƠN

Vì chị Hai, giành xe đi mất

Thím Hai: Biết tính sao đây, thôi đành ẵm Khoai chạy mau

Hương: Tôi có xe đưa giùm cho thím cho bệnh viện liền.

Thím Hai: Nhờ cô Hương giúp giùm cho tôi
Đưa bé Khoai đi liền ngay, ơn đức này tôi nhớ mãi
nào quên.

Hương: *(Nói)* Mình đi liền đi thím. *(Lên xe chở thím Hai đi)*

Châu: Ngân, em theo 2 người họ xem sao, chị về Trạm sắp xếp rồi sẽ đi vô bệnh viện sau.

(Cô Năm bồng bé Nhím chạy ra)

Cô Năm: **LÝ LULÀ**

Sao mà bé Nhím cứ giật run
Cô Châu xem giùm có phải bệnh gì không?

Châu: Rất nghi ngờ, không chần chờ chi lâu
Hãy mau đi liền, xem bệnh tình sâu hơn.

Ngân: *(Nói)* Chị Năm, để tôi đưa chị đi. *(Mọi người cùng đi)*

(NHẠC CHUYỂN THỜI GIAN – Hương ra)

Thím Hai: *(Đi sau, ngập ngừng)* Cô Hương, cảm ơn cô, nhờ có cô mà cháu tôi được cấp cứu kịp thời. Từ rày về sau, tôi sẽ khử khuẩn đúng như cô dặn và rửa tay thường xuyên cho tôi và bé Khoai Tây nữa.

Cô Năm: Còn tôi cũng lau nhà hàng ngày, khử khuẩn hàng tuần rồi đó cô, còn ăn chín uống sôi nữa.

Hương: Dạ, mọi người biết cách phòng bệnh là tốt rồi.

Châu: *(Ra cùng với Ngân, Công)* Mọi người nói hay lắm. Thím Hai, cô Năm, tình hình bệnh tay chân miệng và một số bệnh khác còn diễn biến phức tạp lắm, mọi người hãy cảnh giác phòng bệnh, và không thể thiếu công sức của các thầy thuốc không mặc blouse trắng.

Mọi người: Thầy thuốc không mặc blouse trắng?

Châu: Phải, đó chính là cộng tác viên của các ngành, các

cấp từ anh Phó chủ tịch Phường, Hội phụ nữ, Đoàn Thanh niên, bác tổ trưởng, tất cả là thầy thuốc không mặc blouse trắng góp sức cho công tác phòng chống bệnh đó.

Thím Hai: Gọi như vậy hay lắm.

Công: Chúng ta cùng chung tay giữ gìn sức khỏe cộng đồng.

Châu: **LÝ CHIM QUYÊN**

Chung tay đem về, bình an cho bé thơ
Và giúp cho muôn nhà, đầy tiếng ca tiếng cười
Không lo bệnh tràn lan.

Hương: Chung tay cho cộng đồng, phòng xa bao mối nguy

Thím Hai: Vì cháu con gia đình

Cô Năm: Vì xóm thôn yên bình

Công: Ta mau phòng bệnh ngay

Ngân: Chung tay ta phòng, nào riêng của ai

Mọi người: Mình sống cho muôn người, và góp công cho đời.
Luôn tươi đẹp mùa xuân.

Chịu trách nhiệm xuất bản
BS. CKII. HUỠNH NGỌC THÀNH

Biên soạn
CN. MAI LÊ TRẦN CHÂU

Biên tập
ThS. LƯƠNG VĂN MINH
BS. CKI. NGUYỄN LÊ THỰC ĐOAN

Trình bày
CN. NGUYỄN THỊ LỆ THU
CN. ĐẶNG THỊ HỒNG VÂN

Thực hiện
CN. NGUYỄN THỊ LỆ THU

In: 500 cuốn, khổ 13x19cm tại XN In ...

Địa chỉ:

Giấy phép xuất bản số:

ngày .. tháng .. năm 2017

của Sở Thông tin và Truyền thông TP. Hồ Chí Minh

In xong và nộp lưu chiểu tháng .. năm 2017

**TRUNG TÂM TRUYỀN THÔNG - GIÁO DỤC SỨC KHỎE
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

59B Nguyễn Thị Minh Khai, Q1, TP.HCM

Điện thoại: (028) 39 308 086

Email: web.t4g@gmail.com

Website: t4ghcm.org.vn